

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Amerika – skeny I.

Antonín Věžník

kteřé jsou výsledkem smíšení původních obyvatel (Indiánů) s kolonisty a dováženými převážně černošskými otroky. Počet původních obyvatel (Indiánů) je však ve všech zemích velmi nízký. Vyspělé země oblasti (Kolumbie a Venezuela) mají vysoké průměrné roční přírůstky obyvatelstva a hustota zalidnění je zde ve srovnání se zbývajícími Karibskými státy také značně vyšší. Obyvatelstvo se koncentruje v oblastech s nejhodnějšími podmínkami, tedy s výjimkou Kolumbie v pobřežních oblastech. Naopak kolumbijská populace osídlila převážně náhorní plošiny o nadmořské výšce 1500 až 3000 m.n.m. S výjimkou Guyany žije většina obyvatelstva ve městech.

Hospodářství všech zemí je orientováno především na těžbu nerostných surovin a zemědělství. Karibské státy mají bohatá naleziště především ropy, zemního plynu, bauxitu, zlata a drahokamů. Společným rysem této oblasti je ovšem také značný zahraniční dluh, který tíží tyto státy, a dále velký vliv zahraničního kapitálu. Hlavními průmyslovými obory jsou potravinářství a textilní průmysl. Karibské státy disponují značným hydroenergetickým potenciálem, přesto nestačí uspokojit vlastní energetické nároky. Nejdůležitější roli v dopravě těchto zemí hraje silniční přeprava, ta je však ztížena vysokým podílem nekvalitních komunikací. Stále důležitější dopravní roli zastává letecká doprava. Karibské státy exportují především potraviny, ropu a ostatní nerostné suroviny.

3.3.1.KOLUMBIE

Oficiální název země je Republika Kolumbie /República de Colombia/. Kolumbie je členem ALADI, G – 3, Andského paktu, OAS, SELA, OSN. Hlavním městem je *Santa Fé de Bogotá*. Mezinárodní kód země je CO.

Poloha – stát na severozápadní části Jižní Ameriky. Vedle Chile je jediným státem kontinentu mající přístup k Tichému i Atlantickému oceánu. Rozloha činí 1 141 748 km², Kolumbie je největší z Karibských zemí a čtvrtým nejrozlehlejším jihoamerickým státem (na světě 25). 44,7 % rozlohy státu zaujímají lesy, zemědělská půda 40, 0 %, vodstvo 8,8 % a ostatní plochy 6,5 % území.

Vznik státu – 20. 7. 1810

Státní zřízení – republika prezidentského typu od roku 1886. Kolumbie přijala roku 1991 novou ústavu. V čele republiky a vlády je prezident volený obyvatelstvem na 4 roky. Zákonodárným sborem je dvoukomorový Kongres složený z Poslanecké sněmovny a Senátu. Funkční období senátorů a poslanců je čtyřleté.

Jazyk – španělština (úřední jazyk), indiánské jazyky (nejrozšířenějším je jazyk čibča)

Měna – kolumbijské peso /COP/ = 100 centavos bylo zavedeno již roku 1819 po upuštění od španělského pesa. Dětilo se na 8 reálů /reales/. Roku 1847 zavedena desítková soustava a peso se dělilo na 10 reales. ?

Správné členění – 5 komisariátů, 23 departmentů, 4 intendencie a distrikt hlavního města.

Obyvatelstvo- počet obyvatel	32 596 tis. /1990/
	35 814 tis. /1995/
	36 444 tis. /1996/
	odhad pro rok 2000 – 37 800 tis.

Hustota zalidnění 31,9 ob./km², odhad pro rok 2000 – 33 ob./km².

Roční přírůstek: v období let	1980 – 1992	1,9 %
	1992 – 2000	1,4 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 k 1. 7. 1994 byl 1,7 %.

Věkové složení k roku 1991 - věková skupina	0 – 14 let	-	34,8 %
	15 – 64 let	-	62,9 %
	64 a více let	-	2,3 %

Etnické složení (1985) mestici 58 %, běloši 20 %, mulati 14 %, černoši 4 %, zambové 3 %, Indiáni 1 %.

Etnické složení obyvatelstva je výsledkem smíšení původních obyvatel (Indiánů) se španělskými kolonisty, dováženými černošskými otroky i pozdějšími evropskými přistěhovalci. Obyvatelstvo je v Kolumbii rozloženo velmi nerovnoměrně. Asi 80 % všeho obyvatelstva žije v horských kotlinách a plošinách o nadmořské výšce 1500 – 3000 m (Tierra templada) na území, jehož celková rozloha nepřesahuje 28 % rozlohy plochy státu. Hustota zalidnění v těchto oblastech přesahuje 80 ob./km², naproti tomu pobřežní nížiny a rovinatá území na východě jsou osídleny velmi řídko. Ve městech žije 71 % obyvatelstva, gramotnost dosahuje 87 % a hlavním náboženstvím je křesťanství s 92,7 %

věřících ke konci roku 1992. Hlavní město a největší průmyslové středisko státu Santa Fé de Bogotá leží na horské plošině v nadmořské výšce 2600 m a má 5062 tis. obyvatel k 31. 12. 1992.

Dalšími velkými městy jsou (údaje k 31.12. 1992) :	Cali	1 656 tis.obyvateľ
	Medelín	1 595 tis.obyvateľ
	Barranguilla	1 034 tis.obyvateľ
	Cartagena	707 tis.obyvateľ
	Cucuta	460 tis.obyvateľ

Hospodářství:

Základem ekonomiky a vývozu je zemědělství a nerostná těžba, v posledních desetiletích se však rozvíjí průmyslová výroba. Kolumbijská vláda podnikla řadu iniciativ v zájmu rozvoje investiční činnosti v zemi a v roce 1996 podle odhadu komise OSN pro Latinskou Ameriku (ECLAC) dosáhl čistý příliv investic /PZI/ 2,5 mld.USD. Tímto se Kolumbie řadí mezi země s velmi vysokým přílivem investic. Kolumbii však tíží zahraniční zadluženost, která činila v roce 1993 17 173 miliónů USD, to je 506 USD na 1 obyvatele.

Hospodářský život země se soustřeďuje v západní horské oblasti, zde je většina plantáží, převážná část těžby nerostného bohatství i nejvíce podniků. Současná hospodářská politika je zaměřena na vzestup národního průmyslu a diverzifikaci ekonomiky, ale těžišť hospodářství zůstává i nadále v zemědělství, zaměřeném na produkci kávy a v těžbě nerostů. Míra nezaměstnanosti byla k červnu 1996 11,7 % (podle International Labour Office, Geneva, World Employment 1996/97 – national policies in global context). Míra inflace dosahovala v roce 1993 21,2 % a HDP na 1 obyvatele v roce 1993 byl 1400 USD. Kolumbie vykázala v tomtéž roce hospodářský růst 4,5 %. Na tvorbě HNP se v roce 1993 podílely služby 51 %, průmysl 28 % a zemědělství 21 %.

Přírodní bohatství je značné, ale málo využito k hospodářskému rozvoji země, neboť těžba je ovládána ze značné míry cizím kapitálem. Nejvýznamnější je těžba ropy (1989, 20,4 mil. t). V roce 1987 byla objevena nová naleziště na severu země. Jsou označovány za největší, které byly v Jižní Americe za posledních 25 let objeveny a mohou zdvojnásobit kolumbijskou produkci. Její využívání je však znemožňováno útoky

guerillové skupiny ELN (Národně osvobozená armáda), která se uchyluje k vyhazování ropovodů do povětří. Spolu s ropou se těží i zemní plyn (1987 – 4,3 mld. m³). Důležitá je těžba zlata (druhé místo v Jižní Americe), platiny (první v Jižní Americe) a černého uhlí (14 mil.t) a železné rudy. Dále se těží polymetalické rudy, smaragdy a rudy stříbra. V Kolumbii se těží i vzácná dřeva z tropických lesů.

Průmysl zaměstnává 17,4 % aktivního obyvatelstva a vytváří 28 % HNP. K nejvýznamnějším odvětvím patří potravinářství, textilní a kožařský průmysl. Relativně dynamicky se rozvíjí hutnictví, strojírenství a především chemický a petrochemický průmysl, který v posledních letech tvoří hlavní zdroje v kolumbijském exportu. Většímu rozmachu těžkého průmyslu brání slabá energetická základna, ale hlavně nedostatečná doprava. Kolumbijská energetika je založena na využívání vodních zdrojů (73 % energie pochází z hydroelektráren).

Příjmy z cestovního ruchu činily 213 mil. USD v roce 1989. Pro turisty jsou přitažlivé vodopády Candelas, nejvyšší přehradní hráze kontinentu Guavio a Chivor a samozřejmě hlavní město Bogotá.

Zemědělství vytváří 21 % HNP a zaměstnává 23,5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva (k roku 1996). Přes zemědělskou reformu (1962 – 1969) zůstávají v zemi tisíce bezzemků, převládají však drobná a střední hospodářství. Země má výborné přírodní podmínky, které však jsou dosud nedostatečně využity.

Pěstuje se především kávovník (822 tis. mil. t, druhé místo na světě), pěstuje se na plantážích na rozloze asi 960 000 ha, což je asi třetina obdělávané půdy, ve výšce 600 až 1500 m.n.m ve Střední Kordilleře. Káva z této oblasti je považována za nejkvalitnější na světě. Téměř celý obchod s kávou je zde pod kontrolou USA a důsledkem je silná závislost celé zdejší ekonomiky. Z vývozních plodin jsou na druhém místě banány, pěstované hlavně na severu, dále se pěstuje cukrová třtina, tabák, bavlník, rýže, maniok a kakaovník. V horách se pěstuje podle nadmořské výšky kukuřice, pšenice, zelenina a brambory se sójou a luštěninami. V horských oblastech, které jsou těžce dostupné, se pěstují omamné látky, které jsou výnosnější (ekonomicky) než jiné zemědělské plodiny. Kolumbie se v 90. letech stala čtvrtým největším producentem opia na světě. Americký drogový úřad odhaduje, že Kolumbie, která je největším

dodavatelem drog do USA, má ročně zisky téměř 7 mld. USD jen z exportu kokainu, heroinu a marihuany.

Tab. 1. Trh s kokainem

Množství v tunách v letech	1990	1991	1992	1993	1994 (k srpnu)
Produkce(odhad)	550	600	650	700	700
Zabaveno	55	81	37	27	7
Jihoamerického původu	795	1063	1060	788	Neuvedeno

(Pramen: Lexikon zemí 96, Fortuna Print 1995, str.230)

Živočišná výroba má ve zdejších zemědělství významnou úlohu. Chov skotu má silně extenzivní charakter, maso se produkuje hlavně pro domácí spotřebu a vyváží se kůže. Chov se soustřeďuje v horských oblastech a v Karibské nížině. V roce 1990 se chovalo 24 550 tis. kusů, v roce 1996 26 088 tis. kusů, dále se chovají ovce, vepř a drůbež.

Lesní hospodářství je využíváno zatím z části, pro špatné dopravní poměry, těží se tvrdá dřeva – mahagon a cedr. A též přírodní kaučuk, čikle, balzám a živice. Rybolov je asi 60 tisíc tun, a slouží zatím jen vlastní spotřebě.

Doprava je spolu s energetikou nejvýznamnějším problémem hospodářství. Budování dopravní sítě naráží na velmi obtížný terén a tak doprava dosud nezvládla velké území státu. Soustřeďuje se hlavně v západní části země, východní části jsou dosud velmi těžko dostupné. Železniční síť tvoří 17 tratí s různým rozchodem o celkové délce 3500 km. Hlavní dopravní tepnou státu je řeka Magdalena, která je splavná v délce 1400 km. V zemi je 106 218 km silnic různé kvality, jen 10 % z nich má pevný povrch. Kolumbií prochází i úsek Panamerické dálnice v délce 4985 km, v západní části země.

Námořní loďstvo využívá hlavně největší přístavy v zemi Buena Ventura, Santa Martu a Barranguillu. V poslední době stále více vzrůstá význam letecké dopravy. V zemi je 722 letišť, z toho 60 větších a 3 mezinárodní – Bogotá, Medelin, Cali. Jsou zde 3 letecké společnosti (domáci): Sam, Avinca, Satena.

Zahraniční obchod má výrazně vzestupnou tendenci a aktivní bilanci. Vyváží se hlavně ropa (19 %) a káva (16 %), dále uhlí, bavlna, smaragdy, cukr, banány, kůže, květiny a také narkotika. Dováží se hlavně suroviny (přes 50 % importu) a dále spotřební zboží a investiční zařízení. V teritoriální struktuře zahraničního obchodu stojí na prvním místě USA, následuje Německo, Japonsko a Brazílie s Venezuelou. ČR vyváží do Kolumbie stroje, tepelné a vodní elektrárny, oděvy a zemědělské nářadí a dováží kávu, banány a ořechy.

3.1.2.VENEZUELA

Oficiální název země je Venezuelská republika /República de Venezuela/. Venezuela je členem ALADI, Andského paktu, G –3, OAS, OPEC, SELA, OSN. Mezinárodní kód země je YV. V současnosti žádá Venezuela o přiřazení k MERCOSURU.

Hlavním městem je *Caracas*.

Poloha – Venezuela leží na severu kontinentu při Karibském moři.

Rozloha Venezuely činí 912 050 km² (32. na světě). Lesy zaujímají 33,7 % rozlohy, zemědělská půda 23,6 %, vodstvo 3,3 % a ostatní plochy 39,4 % rozlohy státu.

Vznik státu – 5. 7. 1811

Státní zřízení – Venezuela je prezidentskou spolkovou republikou od roku 1961. V čele státu a vlády je prezident volený obyvateli na 5 let. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový Národní kongres tvořený Senátem a Poslaneckou sněmovnou, volby do Národního kongresu se konají po pěti letech.

Administrativní členění - 20 států, 2 federální teritoria, federální distrikt hlavního města a 1 federální dependence.

Jazyk – úředním jazykem je španělština.

Měna - bolívar /VEB/ = 100 centinů.

V tisku se často označuje zkratkou Bs nebo celým názvem bolívars. Kurs má dlouhodobě klesající tendenci.

Obyvatelstvo - 19 502 tis. /1990/

21 844 tis. /1995/

22 311 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 – 24 100 tis.

Hustota zalidnění byla v roce 1993 – 22,7 ob./km², v roce 1996 – 24,5 ob./km², odhad pro rok 2000 – 26,4 ob./km².

Roční přírůstek – v letech 1980 – 1992 - 2,6%

1992 – 2000 - 2,2 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 – 2,3 % k 1. 7. 1994.

Věkové složení k roku 1990 – věková skupina 0 - 14 let - 38,3 %

15 - 64 let - 58,2 %

64 a více let - 3,5 %

Etnické složení – 69 % mestici, 20 % běloši, 9 % černoši, 2 % Indiáni (hlavně ve vnitrozemí). Nej hustěji jsou osídleny pobřežní oblasti, kde se nalézají i všechna velká města. Ve městech žije 84 % venezuelského obyvatelstva, gramotnost dosahuje 92 %. Převládajícím náboženstvím je křesťanství (97 % obyvatel - z toho 95 % katolíků z 2 % protestantů) a dále 0,1 % osob židovského vyznání.

Hlavní město Caracas mělo k 1. 7. 1992 – 2 065 738 obyvatel a s předměstími až 3 milióny obyvatel.

Dalšími velkými městy jsou - Maracaibo 1 207 000 ob. (k 20. 10. 1990)

Valencia 1 034 000 ob. (k 1. 12. 1992)

Barquisimeto 724 000 ob. (k 20. 10. 1990)

Maracay 384 000 ob. (k 1. 7. 1992)

Hospodářství – Venezuela patří mezi průmyslové zemědělské státy s významnou těžbou a spotřebou ropy. Patří k ekonomicky vyspělejším zemím Latinské Ameriky. Země upevňuje hospodářskou nezávislost od poloviny 90. let a od té doby byla zestátněna těžba ropy, zemního plynu a rud. Venezuela usiluje hlavně o diverzifikaci průmyslu a vytvoření

nových průmyslových odvětví. Zemi tíží též značná zahraniční zadluženost, která činila v roce 1993 37 465 mil. USD, což je 1809 USD na obyvatele. V roce 1994 očekávala vláda s devalvaci ve výši 70 % a poklesem hospodářského růstu o 4 %. Míra nezaměstnanosti činila v roce 1993 6,6 %. Míra inflace vzrostla v roce 1993 na 46 % . Jak už bylo řečeno zemi tíží zahraniční dluh, země je 4. největší dlužník na kontinentu a v roce 1991 jí byl v souvislosti s Bradyho plánem, zahrnujícím velké světové věřitelské instituce, redukován mnohamiliardový dluh. HDP na 1 obyvatele činil v roce 1993 2840 USD. Hospodářský růst stagnuje, v roce 1993 byl - 1 % o rok později již - 4 %. Na tvorbě HNP se v roce 1992 podílely služby 53 %, průmysl 42 % a zemědělství 5 %.

Přírodní bohatství země je rozsáhlé, hlavní surovinou je však ropa. Venezuela má nejvyšší zásoby ropy v Americe. Asi 2/3 těžby připadají na oblast kolem zálivu Maracaibo, druhým významným regionem je oblast dolního rohu Orinoka

Tab. 2. **Zásoby ropy ve vybraných zemích v roce 1980 a 1995**

ZEMĚ	Zásoby v roce 1980 mil. tun	%	Zásoby v roce 1995 mil. tun	%
Venezuela	2250	2,9	9100	6,7
Mexiko	4250	4,0	7100	5,0
USA	3570	4,1	4000	3,1
Kanada	920	1,0	900	0,6
Brazílie	160	0,2	500	0,2
Ekvádor	150	0,2	300	0,2
Kolumbie	100	0,1	300	0,2

(Pramen: Lexikon zemí 96, Fortuna Print 1995, str.472)

Tab. 3. Těžba surovin

Těžba surovin	1990	1991	1992
Surová ropa (tis. barelů/den)	2068	2338	2334 (3240 v říjnu 1997)
Zemní plyn (m ³)	40,5	42,3	42,6
Železná ruda (1000 t)	20 120	21 020	17 908
Bauxit (1000 t)	771	1998	1529
Uhlí (1000 t)	2164	2403	2883

(Pramen: Lexikon zemí 96, Fortuna Print 1995, str.472)

Dále se těží zemní plyn, železná ruda, bauxit, uhlí (viz Tab.3) a dále zlato, jehož naleziště při hranicích s Guyanou má hodnotu 140 mld. USD. Těžba zlata je zestátněna a očekává se výtěžnost až 16 uncí zlata na tunu horniny (v JAR jsou to 2 až 3 unce z 1 t horniny). Dále jsou zde ložiska diamantů, rud manganu a niklu, fosfátů, síry, rtuti a azbestu. Země je bohatá na zdroje vodní energie a vzácná dřeva v tropických lesích.

Průmysl v roce 1991 zaměstnával 33,1 % ekonomicky aktivních obyvatel a vytvářel 42 % HNP. Nejdůležitějším odvětvím je těžba ropy a její zpracování. Dále je zde rozšířen hutní průmysl a strojírenství, chemický a textilní průmysl a též papírenský a potravinářský průmysl. Venezuelská energetika je postavena na spalování fosilních paliv z vlastních zdrojů (v roce 1986 – 58 %). Zbytek energie pochází z bohatých vodních zdrojů. Příjmy z cestovního ruchu činí 409 miliónů USD. Největší turistickou atrakcí Venezuely je největší vodopád světa Salto Angel, dále vodopád Cuquenán, řeka Orinoco, velká přehrada Guri a metropole Caracas.

Zemědělství vytváří pouhých 5 % HNP a zaměstnává 10,8 % ekonomicky aktivního obyvatelstva (1996). Orná půda tvoří jen 3,5 % rozlohy země. Hlavními plodinami jsou obiloviny – kukuřice, rýže a čirok. Dále se pěstuje cukrová třtina, kávovník, kakaovník, banánovník, citrusy, sezam, sisal a brambory. V živočišné výrobě

dominuje chov skotu (v roce 1990 – 13 311 tis.ks., v roce 1996 – 14 585 tis.ks.), dále prasata, kozy, ovce a koně.

Rybolov činí 291 tisíc tun a těžba dřeva byla v roce 1987 1,3 mil. m³. Těží se hlavně tvrdá dřeva a dále přírodní kaučuk.

Doprava : Ve Venezuele dominuje silniční doprava, je zde asi 101 tisíc km silnic různé kvality, asi 33 % silnic má pevný povrch. Železniční síť je v tomto státě velmi chudá, do roku 1987 zde bylo jen 439 km železničních tratí. Nej hustší síť silnic a železnic je na pobřeží a v oblasti Maracaibského zálivu. Důležitou úlohu hraje doprava lodní, ať už říční či námořní. Hlavní říční tepnou země je řeka Orinoco, na níž leží přístav Ciudad Guyana. Námořní loďstvo využívá nejdůležitější přístavy v zemi, kterými jsou Maracaibo a La Guira. Tyto přístavy slouží k exportu ropy a ropných produktů ze země. Kvůli těžko dostupnému terénu v oblasti Orinocké nížiny a Guyanské vysočiny hraje důležitou roli v dopravě letecká přeprava. V zemi je velký počet letišť a země má i mezinárodní letiště v Maracaibu, Maiquittii a Barceloně.

Zahraniční obchod : Saldo obchodní bilance je aktivní hlavně zásluhou vývozu ropy, jejíž podíl na celkové hodnotě vývozu činí 75 %. Zbývající část připadá hlavně na ropné produkty, kovy, textilní výrobky a zemědělské produkty, především kávu a kakao. Venezuela dováží hlavně stroje a průmyslová zařízení, dopravní prostředky, chemické výrobky a spotřební zboží. Hlavními odběrateli Venezuely jsou USA, kam směřuje polovina exportu. Důležitými trhy jsou dále Německo, Brazílie, Kolumbie a též Mexiko a Chile.

Hlavními položkami našeho vývozu jsou strojírenské výrobky, hlavně obráběcí, textilní a zemědělské stroje, dále slad, textil, sklo. Dovoz se soustřeďuje hlavně na železnou rudu. Dále se dováží káva, žárovky a osvětlovací panely. Naše obchodní bilance s Venezuelou je silně aktivní.

3.1.3. GUYANA

Oficiální název je Guyanská kooperativní republika /Cooperative Republic of Guyana/. Guyana je členem AKP, CARICOM, Commonwealthu, OAS, SELA, OSN.

Hlavním městem je *Georgetown*. Mezinárodní kód země je GUY. Poloha – Guyana je stát na severovýchodě Jižní Ameriky. Je jedinou anglofonní zemí kontinentu.

Rozloha Guyany činí 215 083 km², čímž patří mezi malé jihoamerické země (82. na světě). V této zemi zaujímají lesy 76,1 % rozlohy, zemědělská půda 8,0 %, vodstvo 8,4 % rozlohy a ostatní plochy 7,5 % rozlohy státu.

Vznik státu – Guyana vyhlásila samostatnost v roce 1966, roku 1970 se stala republikou.

Státní zařízení – Guyana je prezidentskou republikou v rámci Commonwealthu. V čele státu je prezident, vláda má v čele předsedu vlády. Volební období vlády a prezidenta je pětileté. Zákonodárným orgánem je Národní shromáždění, které je jednokomorové a jeho funkční období trvá taktéž pět let.

Administrativní členění– 10 regionů.

Jazyk– oficiálním jazykem je angličtina. Jazyk je pozůstatkem po období kolonialismu, protože byla od roku 1831 britskou kolonií. Dalšími běžnými jazyky jsou kreolština, hindština, urdština, portugalština a dochovaly se i některé indiánské jazyky.

Měna– v Guyaně se platí guyanským dolarem = 100 centů. Zkratka guyanského dolaru je G.

Obyvatelstvo– 795 tis. /1990/

830 tis. /1995/

838 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 – 840 tisíc.

Hustota zalidnění byla v roce 1996 – 3,9 obyvatel na 1 km².

Přírůstek obyvatel v letech - 1985 – 1992 - 0,3 %

1991 – 2000 - 1,7 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 – 0,8 % k 1. 7. 1994.

Věkové složení obyvatelstva bylo v roce 1990 - věková skupina 0 – 14 let - 33,4 %

15 – 59 let - 60,7 %

59 a více let - 5,9 %

Etnické složení k roku 1992 – Indové 49,4 %, černoši 35,6 %, míšenci 7,1 %

Indiáni 6,8 %, Portugalci 0,7 %, Číňané 0,4 %. Poměrně vysoký podíl Indiánů je dán vysokým podílem těžko přístupných lesů. Britové v minulosti tuto kolonii osidlovali hlavně Indy, protože ti lépe snášejí zdejší klima než běloši. Osídleno je především

atlantické pobřeží, kde leží všechna důležitá centra země. Vnitrozemí je až na výjimky téměř neosídleno. Většina obyvatel žije na venkově, ve městech žije jen 31 % obyvatel. Gramotnost dosahuje 96 %. Z náboženství je nejvíce zastoupeno křesťanství (52 % z toho 34 % protestantů a 18 % katolíků), dále 34 % hinduistů, 9 % muslimů a 5 % osob vyznává ostatní víry.

Hlavní město *Georgetown* měl v roce 1976 187 tisíc obyvatel. Dalšími většími městy jsou *Linden*, *New Amsterdam*, *Bartica* a *Corriverton*.

Hospodářství: Guyana je zemědělský stát s významným těžebním průmyslem. V roce 1994 žádala u OSN o zařazení do skupiny nejméně rozvinutých zemí světa (LDC) s cílem dosáhnout úlev při umořování státních dluhů. V polovině devadesátých let činilo zahraniční zadlužení šestinasobku HNP, 50 % státního rozpočtu bylo vynaloženo na umořování dluhů. Zařazení do LDC je závislé na výši příjmu na 1 obyvatele a stupni industrializace. Míra nezaměstnanosti byla v roce 1990 9,2 % a míra inflace se snížila z 80 % v roce 1991 na 28,2 % v roce 1992. HDP na 1 obyvatele činil v roce 1992 350 USD. Vláda očekávala v roce 1994 hospodářský růst o celých 8 %. Na tvorbě HNP se v roce 1992 podílelo zemědělství 40,6 %, služby 30,3 % a průmysl 29,1 %.

Přírodní bohatství se opírá o výskyt bauxitu, zlata a diamantů. Těžba bauxitu byla v roce 1993 (13 mil. tun), zlata se těží asi 600 kg ročně.

Průmysl: v průmyslu pracuje 15,7 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Průmysl se opírá o těžbu bauxitu a jeho zpracování, dále o potravinářství, textilní a dřevozpracující průmysl. Výroba elektřiny je malá, ve venkovských oblastech je zcela nedostatečné zásobování elektřinou, což brání rozvoji průmyslu v těchto oblastech. Příjmy z cestovního ruchu činily v roce 1990 – 2,5 mil. USD. Za vidění určitě stojí četné vodopády, zvláště *King George IV.*, *Roraima*, *Edward VII.* a *Kaieteur*.

Zemědělství se podílelo na HNP v roce 1992 40,6 % a zaměstnává 19,5 % ekonomicky aktivních obyvatel (FAO, 1996).

Orná půda tvoří 2,2 % území země. Hlavní plodinou je cukrová třtina, dále rýže, kokosová palma, banánovník, ananasovník, kakaovník a kávovník. Stále zde převládá plantážnictví s pěstováním monokulturálních exportních plodin a uspokojení domácí poptávky je nedostatečné. Pěstování exportních plodin je hlavně v rukou cizího kapitálu a zvyšuje závislost země na zahraničních monopolech. V živočišné výrobě převládá chov

skotu, prasat a ovcí. V tropických lesích se těží hlavně vzácná dřeva. Rybolov stačí uspokojit poptávku vlastního trhu.

Doprava : Převládá silniční doprava, je zde 8850 km silnic (1985) a z nich pouze 9 % s pevným povrchem. Železniční síť je zcela minimální, existuje jen 109 km železničních tratí, které spojují doly na bauxit a přístavy, odkud je bauxit exportován lodmi. Hlavním přístavem země je Georgetown. Jediná osobní železniční trať vede mezi Georgetownem a Lindenem. Důležitou roli hraje letecká doprava, hlavně ve vnitrozemí, problémem jsou však malé počty vhodných přistávacích ploch. Jediné větší letiště je v Georgetownu.

Zahraniční obchod : Bilance zahraničního obchodu je dlouhodobě pasivní. Vyváží se především cukr (až třetina exportu), bauxit (necelá třetina exportu), zlato, rum a rýže. Dováží se oleje a tuky, spotřební zboží, ale převažuje import kapitálových investic. Hlavními odběrateli jsou Velká Británie, USA a Kanada. Guyana dováží především z USA (34 %), Velké Británie a Trinidadu a Tobaga. Vzájemný obchod s ČR je nulový.

3.1.4. SURINAM

Oficiální název státu je Republika Surinam /Republik van Suriname/. Surinam je členem AKP, CARICOMU, OAS, SELA, OSN.

Hlavním městem je *Paramaribo*. Mezinárodní kód země je SME. Surinam je jedinou zemí kontinentu s nizozemskými kořeny.

Poloha – Surinam je malý stát na severovýchodě Jižní Ameriky u Atlantského oceánu.

Rozloha Surinamu činí 163 820 km², Surinam je druhým nejmenším státem na kontinentě a svou rozlohou působí jako trpaslík, zvláště v porovnání se svým jižním sousedem Brazílií. Svou velikostí se řadí na 90. místo na světě. Lesy zaujmají 95,3 % rozlohy státu, zemědělská půda pouhých 0,5 % a ostatní plochy 4,2 % území.

Vznik státu – 1975 se stal Surinam samostatnou republikou, předtím byl nizozemským zámořským územím.

Státní zřízení : Surinam je republikou prezidentského typu od roku 1987, v jejímž čele je prezident. V čele vlády stojí taktéž prezident. Zákonodárným orgánem je Národní

shromáždění. Výkonná Státní rada může však za jistých okolností anulovat usnesení parlamentu (Národního shromáždění). Volební období je v Surinamu pětileté.

Jazyk: Úředním jazykem je holandština, dále jsou zde zastoupeny hindština, jávanština a angličtina

Měna – surinamský gulden /Sf/ = 100 centů.

Správní členění – 9 distriktů

Obyvatelstvo - 400 tis. /1990/

427 tis. /1995/

432 tis. /1996/

Odhad pro rok 2000 byl 410 tisíc obyvatel a jak je vidět, tento odhad OSN z roku 1990 nebyl reálný.

Hustota zalidnění byla v roce 1996 2,6 obyvatel na 1 km². Roční přírůstek byl v letech 1980 – 1990 2,6 % a v letech 1991 – 2000 je očekáván 1,6 % přírůstek.

Průměrný přírůstek v letech 1990 – 1993 byl k l. 7. 1994 – 0,9 %.

Věkové složení obyvatelstva bylo v roce 1991: věková skupina 0 – 14 let - 33,9 %
15 – 59 let - 60,0 %
nad 59 let - 6,9 %

Etnické složení v Surinamu v roce 1983 : Indové 37 %, Kreolové 31,3 %, Indonésané 14,2 %, černoši 8,5 %, Indiáni 3,1 %, Čiňané 2,8 %, Nizozemci 1,4 %.

Surinam je příznačný mnohonárodnostní směsicí, která byla daná koloniálním původem. Centra osídlení jsou situována v pobřežní nížině, zde leží všechna důležitá sídla. Hornatě vnitrozemí je osídleno jen velmi sporadicky. Ve městech žije 65 % obyvatel. Gramotnost Surinamců je vysoká (95 %). Z náboženství je nejrozšířenější křesťanství (39,6 % - katolíků je 21,6 % a 18 % je protestantů), dále 26,0 % Hinduistů, 18,6 % muslimů a 15,8 % animistů.

Hlavní město Paramaribo mělo s aglomerací v roce 1981 264 000 obyvatel. Dalšími většími městy jsou Niew Nickerie, Murzory, Marienburg, Groningen a Brokopondo.

Hospodářství : Surinam je zemědělský stát s dominantním postavením těžebního průmyslu. Surinam je vzhledem k nedostatku vlastního kapitálu hospodářsky odkázan na zahraniční investice. Hrubý domácí produkt stagnuje, v roce 1993 činil 1210 USD na 1

3.1.5. FRANCOUZSKÁ GUYANA

obyvatele, nezaměstnanost roste, v roce 1993 byla 20 % a roste též inflace (143,5 % k roku 1993). Hospodářský růst klesá, v roce 1993 byl dokonce záporný: -0,2 %. Na tvorbě HNP v roce 1991 se podílely služby 67,6 %, průmysl 20,4 % a zemědělství 12,0 %.

Přírodní bohatství země se opírá o výskyt bauxitu, a malé množství zlata, rud železa a neželezných kovů. Těžba bauxitu byla 3,53 mil. tun v roce 1990. Dalším přírodním bohatstvím země jsou deštné lesy.

V průmyslu pracovalo v roce 1990 15,8 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Hlavním odvětvím je hutnictví hliníku, potravinářství, dřevozpracující průmysl a textilnictví. Příjmy z cestovního ruchu byly v roce 1987 čtyři milióny USD.

Zemědělství: Na tvorbě HNP se v roce 1991 podílelo 12 % a v roce 1996 zaměstnávalo 19,8 % ekonomicky aktivních obyvatel. Orná půda tvoří pouze 0,1 % rozlohy území. Hlavní plodinou je rýže, dále cukrová třtina, banánovník, kokosová palma, palma olejná, citrusy, kasava a zelenina. Chová se hlavně skot, dále prasata. Rybolov je 5 187 tun, z toho 1007 tun tvoří garnáti. Surinam má velké zásoby dříví z tropických lesů. Roční těžba dřeva se pohybuje okolo 190 tisíc m³.

Doprava: V Surinamu převládá silniční doprava, je zde asi 9 tisíc km silnic, z nich 26 % má pevný povrch. Železniční síť je minimální. Do roku 1988 bylo v Surinamu pouhých 87 km železničních tratí. Hlavní železniční trať vede z Nieuw Nickerie do Brokoponda. Celá trať vede pobřežní, hustě osídlenou částí země. Další trať je na hranicích se sousední Francouzskou Guyanou u města Albina. Hlavním přístavem země je Paramaribo, kde je též hlavní surinamské letiště.

Zahraniční obchod: Surinam má vyrovnanou bilanci zahraničního obchodu. Hlavním vývozním artiklem země je bauxit (až 82,1 %), dále garnáti a rýže. Surinam dováží především polotovary včetně hliníku (41 %), stroje a pohonné hmoty. Hlavními odběrateli jsou Norsko a Nizozemsko spolu s USA. Surinam dováží nejvíce zboží z USA, Nizozemska a Trinidadu a Tobaga. Vzájemný obchod s naší republikou je minimální.

Oficiální název země je Zámorský department Francouzská Guyana /Département d'outremer de Guyane française/. Jak už ukazuje název státu, jedná se o poslední závislé území na tomto kontinentě. Členství Francouzské Guyany v mezinárodních paktech je odvozeno od členství Francie v těchto organizacích.

Hlavním městem je *Cayenne*.

Poloha - Francouzská Guyana je malý stát na severovýchodě Jižní Ameriky u Atlantického oceánu. Země má členité pobřeží. Pobřežní pás je 30 km široký a za ním se rozkládá Guyánská vysočina.

Rozloha Francouzské Guyany je 83 533 km², a jde o vůbec nejmenší zemi kontinentu. Lesy pokrývají 81,1 % rozlohy státu, zemědělská půda 0,17 % území. Ostatní plochy zaujímají 19,73 % území.

Státní zřízení - Francouzská Guyana je součástí Francouzské republiky, místní orgány jsou tvořeny exekutivou v čele s prefektem. Voleným sborem je parlament tvořený Generální radou a Regionální radou. Volební období je šestileté.

Jazyk - úředním jazykem je francouzština. Dále se zde hovoří kreolštinou.

Měna - francouzský frank = 100 centimů. Mezinárodní zkratka franku je FF.

Obyvatelstvo: 117 000 /1990/
147 000 /1995/
153 000 /1996/

Hustota zalidnění byla v roce 1993 1,5 ob./km², v roce 1996 1,8 ob./km². Roční míra růstu obyvatelstva je 2,0 %.

Etnické složení: kreolové 72,3 %, černoši 6,4 %, Brazilci 5,9 %, Indiáni 4,2 % (1986). Dále zde žijí Číňané a Indové. Centra osídlení jsou v pobřežním pásu, ve městech žije okolo 75 % obyvatel. Gramotnost byla v roce 1982 82 %. Z náboženství převládá křesťanství (římských katolíků je 90 %, protestantů 3,9 %) a dále jsou zde rozšířena přírodní náboženství.

Hlavní město Cayenne mělo v roce 1993 41 600 obyvatel. Dalšími velkými centry osídlení jsou Kourou, Saint - Laurent, Saul, Camopi. Kourou je centrem kosmického výzkumu EU. Odtud létají rakety Evropské vesmírné asociace (ESA).

Hospodářství : Francouzská Guyana je zaměřena na zemědělskou produkci a na těžbu dřeva. Rozvíjí se i těžba bauxitu. Hrubý domácí produkt činil v roce 1993 – 4160 USD na obyvatele. Na tvorbě HNP se největší měrou podílí služby a obchod.

Přírodní bohatství země je založeno na výskytu ložisek bauxitu a zlata. Těžba zlata se pohybuje okolo 530 kg ročně.

Průmysl je v této zemi velmi slabě rozvinut a zaměstnává málo praceschopného obyvatelstva. Z odvětví průmyslu, která zde dominují jsou to potravinářství, hlavně lihovarnictví, cukrovarnictví a zpracování ryb. Dále je ve Francouzské Guyaně zastoupen dřevozpracující průmysl a výroba esencí a oleje z růžového dřeva. Jak je vidět, průmysl je postaven na zpracovávání zdejších zemědělských produktů a dostatku tropických lesů.

Zemědělství : V roce 1982 bylo v zemědělství zaměstnáno 11,4 % ekonomicky aktivních obyvatel. Orná půda tvoří pouhých 0,07 % území a nalézá se hlavně při pobřeží. Zemědělství je zaměřeno na rostlinnou výrobu. Pěstují se hlavně rýže, hlíznaté plodiny, zelenina, cukrová třtina, kukuřice, kasava, banánovník a citrusy s kávovníkem. Cukrová třtina slouží k výrobě velmi kvalitního rumu a cukru.

Živočišná výroba je orientována na chov skotu (16 000 ks) a prasat (8000 ks) a dále drůbeže. Rybolov činil v roce 1988 – 7619 t. Země má hojné zásoby kvalitního dříví z tropických lesů. Roční těžba dřeva je asi 100 000 m³.

Doprava : Ve Francouzské Guyaně převládá silniční doprava, v zemi je asi 1200 km silnic různé kvality. Rozšířená je i říční doprava. Hlavním námořním přístavem je Cayenne. V Cayenne je též mezinárodní letiště. Letecká doprava nabývá v zemi stále vyšší důležitosti. Ve Francouzské Guyaně je též centrum kosmického výzkumu. V blízkosti města Kourou je kosmodrom, odkud konají své lety rakety Evropské vesmírné asociace (ESA).

Zahraniční obchod : Země má trvale silně pasivní bilanci zahraničního obchodu. V roce 1993 činily příjmy z vývozu 393 mil. FF a výdaje na dovoz činily 4360 mil. FF. Vyváží se rum, káva, krabi, dřevo, esence a zlato. Hlavním obchodním partnerem je Francie (1987 – 59,3 % obratu). Hlavními odběrateli jsou dále USA a Japonsko. Mezi hlavní dodavatele spolu s Francií patří Trinidad a Tobago a USA s Německem. Naše obchodní výměna s Francouzskou Guyanou je nulová.

Obr. 2. Hustota osídlení kontinentu v roce 1990 (podle B. Jánského, Geografické rozhledy, č. 4/1996 - 97, str. 152)

3.2 Andské státy

Už podle názvu je zřejmé, že všemi státy prochází horský systém And. S výjimkou Chile a Peru, žije většina obyvatel ve vnitrozemí - na náhorních plošinách v horské oblasti And. V posledních letech však roste migrace obyvatelstva ve směru vnitrozemí - pobřeží.

Hustota obyvatelstva je nejvyšší v Ekvádoru a naopak nejnižší v Bolívii. Ve všech státech je vyšší populační přírůstek. Dodnes zde žije vysoký podíl domorodého obyvatelstva. Kromě španělštiny se zde mluví indiánskými jazyky. Ve městech žije více než polovina obyvatelstva. Gramotnost obyvatelstva roste, nejnižší je v Bolívii a nejvyšší naopak v Chile. V Andských státech zcela dominuje katolická víra, jen malá část převážně domorodého obyvatelstva vyznává původní indiánská náboženství. Státy tohoto regionu mimo Chile jsou agrárními zeměmi s významným podílem těžby. Ve všech státech oblasti zaujímá zemědělská půda přibližně 25 % území. Andské státy disponují velkým rudním bohatstvím, jsou zde nezanedbatelné zdroje ropy, zemního plynu a uhlí. Průmysl je postaven na zpracování místních surovinových zdrojů. Rozvíjí se především petrochemie a hutnictví. Tradičně silné postavení má potravinářský a textilní průmysl. Andské státy se potýkají se značným zahraničním dluhem. Zemědělství je zaměřeno na rostlinnou produkci. Dominuje pěstování obilnin (především rýže a kukuřice) a dále se pěstují cukrová třtina a exportní plodiny. Produkce exportních plodin je obvykle kontrolována zahraničním kapitálem. Značně rozšířené je zde monokulturní hospodaření. V dopravě hraje prim silniční přeprava, její význam je ale snížen špatným stavem komunikací. Dodnes má velký význam lodní doprava a vzrůstá vliv letecké dopravy.

3.2.1. EKVÁDOR

Oficiální název země je Ekvádorská republika /República del Ecuador/. Ekvádor je členem ALADI, Andského paktu, OAS, SELA a OSN. Ekvádor měl na začátku roku 1995 vojenský konflikt s Peru na hranicích obou zemí. Hlavním městem je *Quito*. Mezinárodní kód země je EC.

Poloha – Ekvádor je stát na severozápadě Jižní Ameriky u Tichého oceánu. Leží na rovníku. Vysokohorská pásma And (Východní a Západní Kordillera) rozdělují území na tři části: horské a vlhké pobřežní nížiny Costa, mezihorské kotliny a na východě tropická Amazonská nížina Oriente. K Ekvádoru patří i souostroví Galapágy v Pacifiku.

Rozloha – Ekvádor má rozlohu 272 045 km², což je 73. pořadí ve světě. Svou rozlohou se řadí spíše mezi menší země kontinentu. Lesy zaujímají 40,6 % ekvádorského území, zemědělská půda 27,2 % území, vodstvo 2,4 % a ostatní plochy 29,6 % území.

Vznik státu – Ekvádor je nezávislou republikou od roku 1830.

Státní zřízení – země je prezidentskou republikou od roku 1978. V čele státu stojí prezident, který je i ministerským předsedou. Nejvyšším zákonodárným orgánem je Národní kongres. Prezidentské a parlamentní volební období je čtyřleté.

Jazyk - úředním jazykem je španělština, dále se mluví kečuánštinou a jazykem čibča.

Měna – měnovou jednotkou Ekvádoru je sucre = 100 centávů. Kód měny je S.

Správní členění – země je rozdělena na 19 provincií a 1 ostrovní teritorium, kterým je souostroví Galapágy.

Obyvatelstvo: 10 264 tis. /1990/

11 460 tis. /1995/

11 699 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 – 12 700 tisíc obyvatel

Hustota zalidnění je 43 obyvatel na 1 km², odhad pro rok 2000 je 47 obyvatel na 1 km².

Roční přírůstek obyvatel v letech - 1980 – 1992 - 2,5 %

odhad v letech 1992 – 2000 - 2,0 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 byl k l. 7. 1994 – 2,4 %.

Věkové složení k roku 1990 - věková skupina 0 – 14 let - 38,9 %

15 – 64 let - 58,9 %

nad 64 let - 2,2 %

Etnické složení bylo k roku 1990 – mestici 35 %, běloši 25 %, Indiáni /Kečuanci/ 20 %, mulati 15 %, černoši 5 %. Etnické složení obyvatelstva je výsledkem smíšení původních obyvatel – Kečuanců se španělskými kolonisty, dováženými černými otroky i pozdějšími evropskými přistěhovalci. Ve městech žije 58 % ekvádorského obyvatelstva a gramotnost dosahuje 86 %. Převládajícím náboženstvím je římskokatolické křesťanství – 92,1 % obyvatel, na ostatní náboženství připadá 7,9 % (hlavně indiánská).

Hlavní město státu Quito, mimochodem druhé nejvýše položené hlavní město na světě mělo s aglomerací v roce 1993 – 1,1 miliónů obyvatel. Největším městem státu je

přístavní město Guayaquil, které mělo k 25.11. 1990 – 1 508 tisíc obyvatel bez aglomerace.

Dalšími velkými městy jsou (údaje k 25.11. 1990)-	Cuenca	195 000 obyvatel
	Machala	144 000 obyvatel
	Esmeraldas	141 000 obyvatel

Hospodářství : Těžišť hospodářství je v produkci banánů a ropy. Zemi tíží značný zahraniční dluh, který činil v roce 1993 – 14 110 miliard USD, což je 1285 amerických dolarů na jednoho obyvatele této jihoamerické země. Mezinárodní věřitelské banky požadovaly od vlády posílení soukromého hospodaření a změnu sociální politiky, za prominutí 45 % zahraničního dluhu země. Vláda reagovala zvýšením daní a úspor. Tato opatření narazila na odpor obyvatel, z nichž 70 % žije pod úrovní existenčního minima. Ekvádor není příliš stabilní zemí pro zahraniční investory. Míra nezaměstnanosti dosahovala v roce 1993 9,1 %, míra inflace klesla na 42,1 %. HDP na 1 obyvatele činil v roce 1993 1170 USD a země vykazovala hospodářský růst 1,7 %. Na tvorbě HNP se podílely 51 % služby, průmysl 35 % a zemědělství 14 %.

Přírodní bohatství : Ekvádor má ložiska ropy, zemního plynu, zlata, rud stříbra, mědi a zinku. Ropa se těží na severu země, ale hlavním nalezištěm je šelf Guayaquilského zálivu. Těžba ropy byla 14,65 mil. tun v roce 1990. Těžba zemního plynu dosahuje hodnot do 1 mld.m³ ročně. V roce 1990 to byla 0,9 mld m³. Ekvádor těží i síru, ale těžba této suroviny je méně významná.

Průmysl zaměstnává 17,8 % ekonomicky aktivních obyvatel a vytváří 35 % HNP země. Nejvýznamnějším oborem je petrochemie, poté textilní, potravinářský a obuvnický a kožedělný průmysl. Průmysl je založen na zpracování domácích surovin a strojírenství zde není dosud rozšířeno a není schopno pokrýt požadavky vlastního trhu. Nedostatečný rozvoj strojírenství je též podmíněn malou výrobou elektrické energie, která nepostačuje stávající domácí spotřebě. Energetika je založena na spalování fosilních paliv.

Příjmy z cestovního ruchu činí 170 miliard amerických dolarů.

Zemědělství vytváří pouhých 14 % HNP, ale zaměstnává stále 28 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Úroveň mechanizace je v této zemi stále na nízké úrovni. Bouřlivé protesty Indiánů vyvolal zemědělský zákon z července roku 1994, který zakazuje tradiční

indiánské občinné vlastnictví půdy. Veškeré pozemkové vlastnictví má být prodáno zemědělským podnikům, což má zvýšit vývoz zemědělských produktů v důsledku zintenzivnění práce. Indiáni, kteří obhospodařují dosud 50 % půdy, dosáhli toho, že majetek mohou získat družstva.

Orná půda zaujímá 5,9 % ekvádorského území. Zemědělství je zaměřeno na rostlinnou výrobu. Pěstuje se především banánovník – 5,31 mil.t, Ekvádor je třetí největší světový producent (1996) a největší světový vývozcem banánů. Jen do zemí EU vyvezl Ekvádor v roce 1993 – 605 729 tun banánů. Dále se pěstuje kávovník, kakaovník, cukrová třtina, podzemnice olejná, tabák, bavlník, tropické ovoce, batáty, kukuřice, rýže a čajovník. V této zemi je zatím stále časté plantážnictví s pěstováním monokultur, které je kontrolováno cizími koncerny, které způsobují závislost země na zahraničním kapitálu.

Živočišná výroba je nedostatečná, chová se především skot, prasata a ovce.

Těžba dřeva je doposud malá, v roce 1987 byla 8 mil. m³. Rybolov je velký, činí přes 670 tisíc tun ryb a mořských živočichů.

Doprava : Dopravní síť je rozvinuta velmi nerovnoměrně, spolu s nedostatečným zásobováním elektřinou způsobují nedostatečný rozvoj hospodářství. V zemi je přes 36 tisíc km silnic, pouze 16 % s pevným povrchem. Železniční doprava je méně rozvinutá, v zemi je 965 km tratí, většímu rozvoji železniční dopravy brání pásmo And. Hlavní železniční tepnou země je trať z přístavu Guayaquil do Quita s odbočkou do města Cuenca. Tato trať je též považována za jednu z nejhezčích tratí na kontinentě a dokonce i na světě. Jsou zde k vidění vrcholky Chimboraza a též Cotopaxi. Hlavními přístavy země jsou města Guayaquil a Esmeraldas. Guayaquil je též důležitým leteckým uzlem, stejně jako Quito. Nejdůležitější silniční trasa vede z města Esmeraldas přes Quito, Cuenca do Machaly.

Zahraniční obchod : Ekvádor má dlouhodobě aktivní bilanci zahraničního obchodu hlavně zásluhou vývozu ropy (1993 – 40 %), dále banánů (17 % exportu), jak už bylo řečeno, země je největším světovým vývozcem banánů. Dále se vyváží velké množství garnátů, kávy, kaka. Ekvádor je dovozcem hlavně surovin (34 %) a dále investičních celků (24 %) a spotřebního zboží (23 %). Hlavními odběrateli jsou USA (46 %), Kolumbie a Peru. Ekvádor dováží nejvíce zboží opět z USA (32 %), Japonska a

Itálie. ČR dováží z Ekvádoru především banány a kávu (nepraženou). Vyvážíme sklo a výrobky ze skla a těž investiční celky. Naše obchodní bilance s touto zemí je vyrovnaná.

3.2.2. PERU

Oficiální název země je Peruánská republika /República del Peru/. Peru je členem ALADI, SELA, Andského paktu, OAS, OSN.

Hlavním městem země je *Lima*. Mezinárodní kód země je PE. Od počátku roku 1995 byla země ve válce se sousedním Ekvádorem o území na hranicích, která jsou od počátku 19. století sporná. V těchto oblastech navíc předpokládají obě země výskyt zlata a ropy. Po válce o hranici v letech 1941 – 1942 byl její průběh stanoven protokolem z Rio de Janeiro (1942). Ekvádor vypověděl smlouvu roku 1960. Po uzavření příměří ze 17. 2. 1995 a mírové smlouvy 28. 2. 1995 boje ustaly. Konflikt si v roce 1995 vyžádal přes 50 obětí.

Poloha – Peru je stát na západním pobřeží Jižní Ameriky u Tichého oceánu. Pobřežní oblast Costa má polopouštní charakter, ve vnitrozemí jsou vysokohorské Kordillery s náhorní plošinou punou a východní podhůří Kordiller přechází v oblast Oriente s Amazonskou nížinou.

Rozloha – Peru má rozlohu 1 285 216 km², což je 19. pořadí na světě. Lesy zaujmají 53,6 % peruánského území, zemědělská půda 24 % území, vodstvo 4 % a ostatní 22 % území Peru.

Vznik státu – samostatnost země vyhlásila roku 1821.

Státní zřízení – Peru je parlamentní republikou od roku 1980, v čele země stojí prezident Alberto Fujimori, který je zároveň i předsedou vlády. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový Kongres tvořený Senátem a Poslaneckou sněmovnou. Volební období je v Peru pětileté. Země přijala v roce 1993 novou ústavu.

Jazyk – úřední jazyky jsou zde dva – španělština a kečuánština, používá se i ajmarština. Základní jednotkou peruánské měny je Nový sol /Nuevo sol/, který má mezinárodní symbol PEN. Nový sol = 100 centimů.

Dne 1. 7. 1991 skončila platnost dosavadního Inti a byl zaveden Nový sol tím, že bylo škrtnuto šest nul staré měny. Měna byla do té doby dlouhodobě znehodnocen hyperinflací, kterou se podařilo do značné míry zvládnout teprve za nynějšího režimu.

Správní členění – země má 24 departementů a 1 provincii.

Obyvatelstvo - 21 569 tis. /1990/

23 532 tis. /1995

23 944 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 je 26 300 tis. obyvatel

Hustota zalidnění je 18,6 ob./km² a odhad pro rok 2000 je 20,4 ob./km².

Roční přírůstek obyvatel byl v letech 1980 – 1992 – 2,1 %, odhad pro roky 1992 – 2000 je 1,8 %.

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 byl k 1. 7. 1994 1,4 %.

Věkové složení peruánského obyvatelstva z roku 1991 :

věková skupina 0 – 14 let - 37,1 %

15 – 64 let - 60,8 %

nad 64 let - 2,1 %

Etnické složení bylo v roce 1981 – 47,1 % Kečuánců, 32 % mesticů, 12 % bělochů, 5,4 % Ajmarů, 3,5 % ostatních. Ve městech žije 72 % obyvatel a gramotnost dosahuje úrovně 89 %. Nejrozšířenějším náboženstvím je také zde křesťanství (98 % z toho 92,5 % katolíků a 5,5 % protestantů). K ostatním vyznáním se hlásí 2 % obyvatelstva.

Hlavním městem země je Lima, která měla k 1. 7. 1980 6 414 tisíc obyvatel.

Dalšími velkými městy jsou:

Arequipa	624 000	k 1. 7. 1991	obyvatel
----------	---------	--------------	----------

Callao	572 000	k 1. 7. 1990	obyvatel
--------	---------	--------------	----------

Trujillo	521 000	k 1. 7. 1991	obyvatel
----------	---------	--------------	----------

Ciclayo	448 000	k 1. 7. 1991	obyvatel
---------	---------	--------------	----------

Puira	307 000	k 1. 7. 1991	obyvatel
-------	---------	--------------	----------

Hospodářství : Ekonomika Peru je založena na těžebním průmyslu, námořním rybolovu a zemědělství. V uplynulých desetiletích byla vybudována řada průmyslových oborů od hutního po zpracovatelský průmysl. V roce 1990, kdy byl zvolen současný prezident, činila míra inflace 7650 %. Hyperinflace byla zvládnuta, i když její nynější míra

zůstává značná i v roce 1994 – 20 %. Peru patří k zemím uskutečňujícím intenzivní privatizační akce. Jejich základem je zákonná úprava z října 1991. Největším privatizačním projektem byl hutní komplex Hierro Peru, který byl prodán za 120 mil. USD čínské společnosti Shougang. Dále byly zprivatizovány podniky spojů CPT a ENTEL, ropné a důlní společnosti PetroPeru a Centronin a elektrárenské podniky Electrolima a ElectroPeru. Peru je atraktivní pro zahraniční investory, v roce 1992 dosáhl příliv investic 215 mil. USD. V roce 1996 to bylo podle odhadu Komise OSN pro Latinskou Ameriku (ECLAC) 3,4 mld. USD. Jde-li o odhad čistého přílivu přímých zahraničních investic /PZI/ v poměru k HDP, pak vykazuje v ročním průměru let 1995 – 1996 podíl 4,4 % HDP. Vláda též zjednodušila systém státních financí, dosáhla pružnosti trhu pracovních sil, snížila dovozní cla a uvolnila pohyb kapitálu.

Míra nezaměstnanosti byla v roce 1992 28 %. HDP na 1 obyvatele dosahuje 1854 USD (1996). V roce 1993 země vykázala 7 % hospodářský růst, v roce 1994 – 10 %. V roce 1993 však činila zahraniční zadluženost země 20 328 miliard USD, což je 898 USD na hlavu. Na tvorbě HNP se v roce 1992 podílely služby 48 %, průmysl 38,8 % a zemědělství 13,2 %.

Přírodní bohatství : Země má ložiska ropy (těžba 7,0 mil. tun v roce 1990, v Amazonii), zemního plynu také v oblasti Amazonie, rud mědi (těžba 327 tisíc tun kovu), železa (3,4 mil. tun), rud olova – těžba 180 000 tun kovu, stříbra – těžba 1500 t, vizmutu a zlata. Dále jsou zde ložiska černého uhlí a uranové rudy.

Průmysl zaměstnává 16,9 % ekonomicky aktivních obyvatel a vytváří 38,8 % HNP země. Hlavními obory jsou v současnosti hutní průmysl, těžební průmysl, chemický a petrochemický průmysl a dále textilní, elektrotechnický a potravinářský průmysl. Značný podíl má výroba rybí moučky. Země je soběstačná ve výrobě elektřiny – 77,8 % se vyprodukuje ve vodních elektrárnách.

Příjmy z cestovního ruchu byly v roce 1987 393 mil. USD. Od listopadu roku 1994 se příjmy zvětšují, neboť zbraně složilo na 6 tisíc členů ilegální maoistické organizace Sendero Luminoso – Světla stezka. V občanské válce mezi vládou a touto organizací bojující za komunistickou revoluci, padlo v letech 1980 – 1994 na 27 tisíc lidí. Největší atrakcí je pro turisty zejména horská pevnost Inků Machu Picchu, Cuzco, Lima, Huarascaran a jezero Titicaca.

Peruánské **zemědělství** se podílí na tvorbě HNP 13,2 % a v roce 1996 zaměstnávalo 32,4 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Orná půda tvoří 2,6 % území, z ní je 36,8 % zavlažováno. Zemědělství je zaměřeno na rostlinnou výrobu a pěstují se hlavně cukrová třtina, bavlník, banánovník, rýže a zelenina. V Amazonii jsou plantáže monokultur kávovníku, kakaovníku, kasavy, čajovníku a dále brambor, kukuřice a batátů. Z živočišné výroby převládá chov ovcí, skotu, prasat a drůbeže. Těžba dřeva byla v roce 1987 – 7,7 mil. m³. Peru patří k zemím s největším rybolovem. Peru je též největším světovým producentem listů koky na světě. Listy koky jsou surovinou pro výrobu omamného jedu kokainu.

Tab. 4. Rybolov ve vybraných zemích světa

ZEMĚ	Množství (mil. t) v roce 1991	(mil.t) v roce 1993
Čína	13,14	17.6
Japonsko	9,31	8.1
Býv. SSSR (v roce 1993 Rusko)	9,22	4.7
PERU	6,94	8.5
Chile	6,00	6.0
Indie	4,04	4.3
Indonésie	3,19	3.6
Thajsko	3,10	3.3
Jižní Korea	2,52	2.6

(Pramen: Lexikon zemí 96, Fortuna Print 1995, Skokan: Geogr.svět.hospodářství 2, str. 77)

Doprava : Prezidenti Peru, Bolívie a Paraguaye uzavřeli v roce 1994 dohodu o stavbě tranzitního koridoru mezi Tichým a Atlantickým oceánem jako konkurenci Panamskému průplavu. Trasa má spojit vnitrozemské vodní cesty u řek Paraná a Paraguay s cestami k jihoperuánskému přístavu Ilo. Ten je zároveň svobodným

obchodním přístavem pro Bolívii. Nejvýznamnější je v Peru silniční doprava (69 950 km silnic, 11 % s pevným povrchem). Hlavní silniční tah země vede od hranic s Ekvádorem od města Talara, přes města Chiclay, Callao, Limu, Icu a Arequipu do chilské Ariky. Důležitou roli hraje též silnice Lima, Cusco, Puno a La Paz. Železničních tratí je v Peru 3 500 km, leží zde i nejvýše položená trať na světě Galera – 4829 m.n.m. Důležitou železniční osou je trať Cusco- Puno - Arequipa. Významnou roli hraje i námořní doprava, nejdůležitějším přístavem je Callao, další důležité přístavy jsou Ito, Talara, Chimbote, Paita, Huacho, Pisco. Značnou úlohu má i letecká doprava, hlavní letiště je v Limě, celkem je v provozu 24 letišť.

Zahraniční obchod : Bilance zahraničního obchodu je dlouhodobě pasivní. Z exportních komodit jsou nejdůležitější neželezné kovy, ropa a ropné produkty (50 % exportu) a ryby a zemědělské produkty. Export byl v roce 1993 za 3 600 mil. USD, dovoz za 4 400 mil. USD. Saldo obchodní bilance je - 800 mil. USD (MMF, Financial Times, Ekonom 48/1993). Dováží se hlavně meziprodukty, dále spotřební zboží, dopravní prostředky, rýže, obilí a kukuřice. Hlavními odběrateli jsou USA (23,9 %), Japonsko (8,8 %) a Čína (8 %). Hlavními dodavateli jsou USA, Japonsko a Kolumbie. Největším obchodním partnerem jsou USA, Japonsko, Kolumbie, Argentina, Brazílie, Čína, Ekvádor a Venezuela. Naši hlavní vývozní komoditou jsou kožené dýly a textilní stroje, komponenty a náhradní díly, traktory, potravinářské a polygrafické stroje, ruční nářadí, ložiska, pneumatiky, skleněné zboží, motory a sportovní zbraně. Dovážíme hlavně rybí moučku, ryby, zeleninu, kávu, čaj, bavlnu, prádlo a konfekci, počítače, zinek a vlnu. Od roku 1985 bylo saldo obchodní bilance záporné pro naši republiku. V Limě působí afilace Soimpex s.a., která se zabývá vývozem našich polygrafických strojů a zdravotní techniky.

3.2.3. CHILE

Oficiální název státu je Chilská republika /República de Chile/. Chile je členem ALADI, APEC, OAS, SELA, OSN. Od 25. 6. 1996 je Chile mimořádným členem MERCOSURU.

Hlavním městem země je *Santiago de Chile*. Mezinárodní kód země je RCH.

Poloha – Chile je země na jihozápadě jihoamerického kontinentu podél pobřeží Tichého oceánu. Země má protáhlý tvar, v ose celého území jsou Andy, na severu území je poušť Atacama. Nejjižnější částí země je Patagonie s ostrovní skupinou Ohňové země. K Chile patří ostrovy Juan Fernández, Desventuradas, Velikonoční ostrov a ostrovy Sala y Gómez.

Rozloha – Chile má rozlohu 756 626 km², tato rozloha řadí Chile na 37. pořadí na světě. Hornatiny a pouště zaujímají celých 63,8 % území, vodstvo 1,1 %, lesy 11,6 % a zemědělská půda 23,5 % území.

Vznik státu – Chile se stala samostatnou roku 1810.

Státní zřízení – Chile je demokratickou parlamentní republikou prezidentského typu od roku 1925. Prezident země je zároveň ministerským předsedou. Zákonodárným orgánem země je dvoukomorový parlament, tvořený Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Volební období je v Chile čtyřleté pro poslance a osmileté pro senátory.

Jazyk – úředním jazykem země je španělština.

Měna – základní jednotkou chilské měny je peso, které má mezinárodní symbol CLP. Devizový kurz vůči dolaru (USD) dlouhodobě klesá, peso = 100 centávů.

Správní členění – Chile má 13 krajů.

Obyvatelstvo: 13 099 tis. /1990/

14 210 tis. /1995/

14 421 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 je 15 miliónů obyvatel.

Hustota zalidnění je v Chile 19,06 obyvatel na 1 km² a odhad pro rok 2000 je 19,8 ob/km².

Roční přírůstek obyvatel byl v letech 1980 – 1992 - 1,7 %, odhad pro roky 1992 – 2000 je 1,3 %. Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 byl k 1. 7. 1994 - 1,6 %.

Věkové složení chilského obyvatelstva bylo v roce 1992: věk. skupina 0 – 15 let - 30,6 %
15 – 59 let - 60,4 %
nad 59 let - 9,0 %

Etnické složení obyvatelstva bylo k roku 1987 takové: mestici 91,6 %, Indiáni 6,8 %. Ve městech žije 85 % chilské populace a země má 93 % gramotnost. Nejrozšířenějším

náboženstvím země je křesťanství 86,8 %, (katolíci – 80,7 % a 6,1 % protestanti).

K židovské víře se hlásí 0,2 % a ostatním virám 0,2 % lidí. Bez vyznání je 12,8 % Chileanů.

Hlavním a zároveň největším městem Chile je Santiago de Chile mající v roce 1992 5 180 000 obyvatel. Dalšími velkými městy jsou:

Concepción	330 000 obyvatel
Viña del Mar	303 000 obyvatel
Valparaiso	277 000 obyvatel
Talcahuano	247 000 obyvatel
Temuco	241 000 obyvatel

Hospodářství : Chile je státem se všestrannou odvětvovou strukturou. Chile má za sebou období neustálého hospodářského růstu od roku 1984. Vrcholným rokem byl rok 1992, kdy HDP stoupl o 10,4 %. K rychlosti rozvoje hospodářské činnosti přispěla hlavně proexportní strategie vlády, rozsáhlá privatizace, operace na mezinárodních finančních trzích a rostoucí účast domácích peněžních fondů (zejména penzijních) a pojišťoven na místním kapitálovém trhu. Přilíš rychlé tempo růstu však narazilo na své meze a chilská ekonomika se dostala do velkého nebezpečí přehřátí. Toto nebezpečí bylo však v letech 1993 – 1995 z velké části odstraněno (Ekonom 32/1993). Zahraniční dluh země byl v roce 1993 – 20 637 miliónů USD, tedy 1494 USD na 1 Chileana. Země je přitažlivá pro zahraniční investory, jen v roce 1996 byl čistý příliv investic /PZI/ – 2,7 mld USD podle ECLAC. Z toho jen investice do těžkého průmyslu dosahují 1 mld.USD ročně. Míra nezaměstnanosti byla v Chile ke 2. kvartálu 1996 – 6,6 % bodů (Sociální politika 2/97). Míra inflace byla v roce 1993 12,6 % a odhad pro rok následující byl 8,5 %. HDP na 1 obyvatele činil v roce 1996 5130 USD. Hospodářský růst v roce 1996 byl 7,2 %. Na tvorbě HNP se podílely služby 60,2 %, 31,1 % tvořil průmysl a zemědělství jen 8,7 %. V terciéru bylo zaměstnáno téměř 60 % ek. aktivních, v průmyslu pak 25 %.

Tab. 5. Hospodářská charakteristika Chile

Charakteristika	1980-85*	1985-93	1992	1993
Změna (%)				
Zemědělství	2,1	6,1	4,8	1,1
Průmysl	-0,1	6,3	9,7	4,6
Řemesla	-1,9	6,7	11,0	3,6

Služby	-0,4	7,4	11,5	7,2
Soukr. Obchod	-5,7	6,9	9,5	7,4
Státní výdaje	-0,6	2,0	5,2	5,0
Investice (brutto)	2,4	11,4	23,3	12,3
Národní důchod (brutto)	0,4	8,0	9,2	4,7

*= roční průměr

(Pramen: Lexikon zemí 96, Fortuna Print 1995, Praha, str.147)

Přírodní bohatství : Nerostné bohatství země je rozsáhlé a přilákalo do Chile množství nadnárodních společností. Patří k nim firmy jako Anglo-American, Bema Gold, BHP, Chevron, Cominco, Shell, RTZ. Chile je jedním z předních světových producentů mědi, do jejíž těžby se už investovaly 4 mld. USD. Chile se může dostat mezi deset největších světových producentů zlata. Zlato, molybden a stříbro se získávají při těžbě mědi. Železná ruda zde těžená má obsah kovu 40 – 60 % a je určena pro místní ocelárny a vývoz. Chile má největší světové zásoby dusičnanu sodného. Domácí těžba ropy a zemního plynu kryje jen polovinu spotřeby. Dále se těží olovo, mangan, rtuť, vanadium, soli, suroviny pro výrobu skla, keramických hmot a pro stavebnictví a hnědé uhlí.

Tab. 6. Hlavní produkty těžby

Surovina	Těžba v roce 1992
měď (1000 t)	1967
Ropa (m ³)	862 233
Zemní plyn (1000 m ³)	4 044 183
Uhlí (1000 t)	2125
Železná ruda (1000 t)	7224
Zlato (kg)	34 473
Stříbro (kg)	1 024 823

(Pramen: Lexikon zemí 96, Fortuna Print 1995, str.148)

Na chilském území leží asi 1/4 ověřených světových zásob Cu. Povrchový důl v Chugucamata je největší svého druhu na světě. Mezi největší světové zlaté doly patří El Indio. Zásoby lithia jsou u Salar de Atacama a jsou udávány jako největší na světě. Těžba žel.rudy podstatně vzrostla po otevření nového dolu Los Colorados. Nezanedbatelné jsou i zásoby molybdenu a kobaltu.

Průmysl : Na tvorbě HNP se podílel průmysl 31,1 % a průmysl zaměstnával 25,3 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Velmi důležitým odvětvím je textilní průmysl, především bavlnářský průmysl. Dále jsou důležitými průmyslovými obory chemický a petrochemický průmysl, potravinářství a elektrotechnický průmysl. Energetika vyprodukuje ročně kolem 17 mld. KWh, z toho plných 78 % je vyrobeno v hydroelektrárnách. Příjmy z cestovního ruchu jsou ročně 170 mil. USD. Zajímavá je prohlídka Santiaga, dolu Chugucamata a projížďka 2.nejvyšší železniční tratí světa Antofagasta - Ollagie - Collahuasi. Turisté by si neměli také nechat ujít návštěvu Velikonočního ostrova a Ohňové země.

Zemědělství má nepříznivé podmínky pro rozvoj – jen 5,6 % území je vhodné pro obdělávání. Orná půda tvoří tedy jen 5,6 % rozlohy území, louky a pastviny 17,8 % a lesy necelých 12 % území. Převažujícím oborem je rostlinná výroba. Pěstují se především obiloviny, hlavně pšenice, kukuřice a rýže, dále cukrová řepa, vinná réva (Chile je druhým největším producentem Jižní Ameriky), brambory, řepka olejná, len, slunečnice a tropické ovoce.

V živočišné výrobě dominuje chov skotu, dále ovcí a prasat. Velmi rozvinutý je rybolov a s ním související výroba rybí moučky. Chile je pátým největším rybářským státem ve světovém měřítku (Viz Tabulka 3.4.). Velmi důležitou roli hraje i těžba dřeva. Chile praktikuje kořistnické využívání svých lesů. Jen v roce 1987 byla roční těžba 16 mil. m³. Už v roce 1995 bylo zapotřebí zalesnit 6,7 mil. ha půdy.

Doprava : Největší význam pro Chile má dosud námořní doprava. Hlavními přístavy státu jsou Arica, Valparaiso a Antofagasta. Železniční síť státu je dlouhá 8 700 km a je čtvrtou nejrozsáhlejší na kontinentě. Velmi důležité jsou hlavně železniční tratě La Paz – Arica a především Iquique – Antofagasta – Santiago de Chile – Puerto Montt. V polovině roku 1994 se Chile a Argentina dohodly na dokončení posledního úseku

železniční trati, spojující chilský přístav Talcahuano na pobřeží Pacifiku s atlantským přístavem Bahia Blanca v Argentině. Od projektu si Argentina slíbuj spojení hospodářsky silných provincií s Pacifikem, zatímco Chile může dopravovat své zboží na argentinské území levněji a rychleji. Místo námořní cesty kolem mysu Horn, trávající 10 dní, může zboží po železnici dospět na atlantské pobřeží za 2 dny. Již v roce 1994 přejíždělo denně hranici obou zemí 300 nákladních vagonů. Silniční síť je dlouhá asi 80 000 km, z toho jen 13 % silnic má pevný povrch. Hlavní silnice vede z Ariky do Santiaga a Puerto Montt. Chile má i dobře rozvinutou leteckou dopravu. Velká letiště jsou v Santigu, Antofogastě a v Punta Arenas. Převahu zajišťují domácí společnosti Lanchile a Ladeco.

Zahraniční obchod : V průběhu 80. let nastaly v chilském zahraničním obchodě velké změny. Postupně klesal podíl surovin při současném růstu podílu zemědělských produktů, ryb a produktů lesního hospodářství. Naštěstí tvoří vývoz mědi v současné době jen 36 % celkové hodnoty vývozu. Před 2 desetiletími tvořil 90 %. Je to jeden z pozitivních výsledků změny skladby ekonomiky. Vývoz i dovoz má stálou silně vzestupnou tendenci, saldo obchodní bilance je vesměs aktivní. Nejvýznamnějšími vývozními položkami jsou měď, stříbro, ruda a koncentráty neželezných kovů, ovoce, krmiva, rybí konzervy, chemické a farmaceutické produkty, celulóza a papír (7 %) a textil. Nejdůležitější část dovozu tvoří stroje a průmyslová zařízení, suroviny a polotovary, ropa a spotřební zboží. Připojením země k MERCOSURU si MERCOSUR chce zajistit Chilské pacifické přístavy jako trasu k expanzi obchodu s Asií. Hlavními obchodními partnery jsou USA, Japonsko, Německo, Velká Británie, Itálie, Brazílie, Španělsko a Argentina. Zbývající část obchodu připadá na Tchaj-wan, Nizozemsko, Jižní Koreu, Belgie a Čínu. Náš obchod s Chile se od roku 1990 vyvíjí velkým tempem. Saldo obchodní bilance bylo aktivní v náš prospěch. Exportujeme hlavně sklo, válcovaný materiál, jabloneckou bižuterii, chmel, textil, obuv a nářadí s nástroji. Dovážíme hlavně měď, ledek, síru, vlnu, ryby, rybí konzervy a rybí moučku.

3.2.4. BOLÍVIE

Oficiální název státu je Bolivijská republika /República de Bolivia/. Bolívie je členem ALADI, Andského paktu, OAS, SELA a OSN. V současnosti země usiluje o přijetí do MERCOSURU.

Hlavním městem státu je *Sucre*. Mezinárodní kód země je BOL.

Poloha – Bolívie je stát ve vnitrozemí Jižní Ameriky. Západní a Východní Kordillery mezi sebou uzavírají náhorní plošinu zvanou puna. Na severovýchodě zasahuje část Amazonské nížiny a na východě část Laplatské nížiny.

Rozloha – Bolívie má rozlohu 1 098 581 km², a tato rozloha řadí Bolívii na 27. místo ve světovém žebříčku. Lesy zaujímají 50,7 % území státu, zemědělská půda 27,5 % území, vodstvo 12,9 % území a ostatní plochy 8,9 % území.

Vznik státu – Bolívie se stala nezávislou republikou roku 1825.

Státní zřízení : Bolívie je republikou prezidentského typu od roku 1967. Bolívie má pověst země extrémů – od nabytí nezávislosti se v zemi vystřídal nejméně jeden prezident ročně, většinou násilně svrhl svého předchůdce. Hlavou státu je prezident, který je zároveň i ministerským předsedou. Výkonnou moc má vláda. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový Národní kongres. Ten tvoří Poslanecká sněmovna a Senát. Volební období je v Bolívii čtyřleté.

Jazyk – úředními jazyky jsou španělština, kečuánština a ajmarština.

Měna – jednotkou bolivijské měny je boliviano, které má mezinárodní symbol BOB. V souvislosti s měnovou reformou a devalvacemi nahradilo dřívější bolivijské peso v poměru 1 : 1 000 000, 1 boliviano = 100 centávů.

Správní členění – země má devět departementů.

Obyvatelstvo - 6 573 tis. /1990/
7 414 tis. /1995/
7 593 tis. /1996/
odhad pro rok 2000 je 9,7 miliónů obyvatel.

Hustota zalidnění je v Bolívii v roce 1996 – 6,7 obyvatel na 1 km² a odhad pro rok 2000 je 8,8 ob./km².

Roční přírůstek obyvatel byl v letech 1980 – 1992 - 2,5 %. Odhad pro roky 1992 – 2000 je 2,4 %. Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 byl k 1. 7. 1994 – 2,4 %. Věkové složení bolivijského obyvatelstva bylo v roce 1991:

věk.skupina	0 – 14 let	- 41,2 %
	15 – 64 let	- 55,9 %
	nad 64 let	- 2,9 %

Etnické složení obyvatelstva bylo v roce 1982 takové: mestici 31,2 %, Kečuánci 25,4 %, Ajmarové 16,9 %, běloši 14,5 % a ostatní 12,0 %. Ve městech žije 58 % obyvatelstva a gramotnost dosahuje 78 %. Nejrozšířenějším náboženstvím země je křesťanství (92,5 % katolíků) a 2,6 % obyvatelstva vyznává bahajství a 4,9 % ostatní náboženství.

Hlavním městem země je formálně Sucre, které má jen 101 000 obyvatel. Faktickým centrem země je La Paz, zde též sídlí bolivijská vláda. La Paz je největším městem země, které mělo 1 126 000 obyvatel v roce 1990.

Dalšími velkými městy Bolívie jsou:

Santa Cruz	696 000 obyvatel	k 1.7.1991
Cochabamba	413 000 obyvatel	
Oruro	208 000 obyvatel	

Hospodářství : Bolívie je zemí, které se podařilo překonat hospodářskou zaostalost a dosáhnout ve druhé polovině osmdesátých let rychlého rozvoje nazývaného „hospodářským zázrakem“. Ale v roce 1985 se míra inflace (ve skutečnosti jedna z největších hyperinflací) vyšplhala do výše 11 805 %! Již v roce 1994 klesla na pouhých 9,3%! Bolívie byla po Chile druhou zemí kontinentu, která se stabilizační kůře s úspěchem podrobila. Bolívie zavedla liberalizaci obchodu, snižováním celních sazeb, modernizaci daňového systému, transformaci přebujelých státních podniků na aktivní soukromé podniky a decentralizaci. Dále byla provedena drastická devalvace a liberalizován devizový trh (Ekonom 42/1993). Země snižuje objem zahraničního dluhu. Míra nezaměstnanosti byla v roce 1993 – 6,2 %. Hrubý domácí produkt na 1 Bolívijce činil v roce 1996 934 USD. Země vykazovala v počátcích devadesátých let hospodářský růst okolo 4 %. V roce 1993 to bylo jen 3,1 % a v roce 1996 byl růst o 3,9 %. Na tvorbě HNP se podílely služby 46 %, průmysl 32,7 % a zemědělství 21,3 %. Země se rozhodla privatizovat velké státní podniky, jako telekomunikační společnost ENTEL,

elektrotechnickou společností ENDE a energetický koncern YPFB. Jen v roce 1996 byl příliv investic do Bolívie 0,6 mld. USD. V ročním průměru let 1995 – 1996 byl odhad čistého přílivu investic v poměru k HDP nejvyšší z celého kontinentu – 6,5 %. Největším problémem hospodářství je nyní malý podíl vzdělaného obyvatelstva. Země zahájila alfabetační kampaň, prosazuje se základní pětiletá školní docházka pro všechny děti, tyto opatření země provádí za podpory UNICEF.

Přírodní bohatství : Bolívie je země, která má ložiska rud antimonu, cínu, železa, wolframu, stříbra, zinku, ropy a zemního plynu. Těží se především zinek (80 727 t, 1990), olovo (18 000 t, 1990), stříbro (118,2 t), antimon (8156 t), cín (15 168 t, 1989), wolfram (500 t), zlato (1213 kg), ropa (864 000 t, 1989) a zemní plyn (3,1 mld. m³, 1989). Země byla v roce 1990 největším těžářem antimonu a 2. na světě v těžbě cínu.

Průmysl se podílí 32,7 % na tvorbě hrubého národního produktu a zaměstnává asi 18 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Nejdůležitějším odvětvím je těžební průmysl. Důležité je také potravinářství – především mlynářství a cukrovarnictví. Dále je zde rozšířen ve větší míře textilní, obuvnický průmysl a hutnictví a strojírenství. V posledních letech roste význam petrochemického průmyslu. Výroba el. energie je 1,5 mld kWh ročně, spalují se hlavně fosilní paliva.

Příjmy z cestovního ruchu jsou ročně 40 milionů USD. Návštěvníkům této země by neměla ujít prohlídka měst jako je La Paz, Potosí, Sucre. Zajímavá je i projížďka horskou tratí Rio Mulatos - Potosí, která se vyšplhá až do 4787 m.n.m.

Zemědělství : Zemědělská půda zaujímá 27,5 % území Bolívie, ale orná půda jen 3,0 % území. Zemědělství zaměstnává 44,1 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Rozhodující roli má rostlinná výroba. Pěstují se především kukuřice, rýže a pšenice, ale jejich produkce nestačí domácí potřebě. Přebytky vykazuje pěstování cukrové třtiny, kávovníku, bavlníku a tropického ovoce – hlavně banánů a citrusů. Pro Bolívii je charakteristické pěstování monokultur na plantážích určených na export. Bolívie je druhý největší pěstitel koky na světě, proto se vláda snaží pomocí státních dotací zemědělcům snížit plochy pro pěstování koky do té míry, aby mohla být uspokojena pouze bolivijská potřeba legálně kupovaných a prodávaných listů koky. Tato opatření však naráží na odpor pěstitelů, ti dosahují za koky vyšších příjmů než za jiné plodiny. Asi 80 % bolivijské sklizně je surovinou pro výrobu omamného jedu kokainu.

V živočišné výrobě, která kryje ztěž vlastní potřebu převládá chov skotu, dále ovcí, koz, prasat, oslů a koní.

Těžba dřeva je ročně přibližně 1,3 milionů m³.

Doprava : Největší dopravní význam má pro Bolívii silniční doprava. V zemi je asi 41 000 km silnic, jen 4 % mají pevný povrch. To je důvod pro malý rozvoj průmyslu, hlavně strojírenství. Zemí vede 2900 km Panamerické dálnice – z Peru přes La Paz – Oruro – Potosí do Argentiny. Další silniční tepnou je silnice Potosí – Sucre a Cochamba či Santa Cruz. Důležitá je i železniční doprava, v zemi je 3650 km tratí, ale životně důležité jsou 2: Arica v Chile – La Paz – Oruro – Uyuni – Tupica – San Salvador v Argentině a Salta – Santa Cruz – brazilské Sao Paulo.

Důležitá je i říční doprava – Bolívie podepsala dohodu s Peru a Paraguay o stavbě koridoru mezi Pacifikem a Atlantikem (viz Peru). Země má i svobodný námořní přístav Ilo na území Peru. V zemi jsou větší mezinárodní letiště v La Paz a Santa Cruz.

Zahraniční obchod : Bolívie má vyrovnanou obchodní bilanci, hodnota bolivijského vývozu je do značné míry závislá na pohybu cen cínu a železné rudy na světových trzích – cín a ropa tvoří hlavní položku vývozu. Dále jsou významnými vývozními položkami zemní plyn, ropa, zinek, antimon, stříbro a wolfram. V dovozu převládají investiční zařízení, průmyslové materiály a polotovary. Zhruba polovina dovozu připadá na země Latinské Ameriky, necelá čtvrtina na USA, 15 % na země EU a 10 % na Japonsko. Nejvíce zboží země vyváží do Argentiny, USA a Francie. Hlavními položkami našeho vývozu do Bolívie jsou slad, hnojiva, pneumatiky, papír a karton, sklo a skleněné zboží, kovové zboží, elektrické stroje, textilní a kožedělné stroje, obráběcí stroje, čerpadla, traktory, motocykly, kompresory, kancelářské potřeby a různé spotřební zboží. Dovážíme především cín a železnou rudu. Naše bilance zahraničního obchodu s Bolívií je v posledních letech aktivní.

3.3. Laplatské státy

Tyto země jsou republikami prezidentského typu. Úředním jazykem je španělština v Paraguay také guaraní. Hustota zalidnění se pohybuje v hodnotách od 10,3 do 18,2 obyvatel na kilometr čtvereční. Obyvatelstvu dominují běloši Paraguay je výjimkou, žije

zde 95% mesticů. V Laplatských zemích je značný přírůstek obyvatelstva, s výjimkou Uruguaye. V Paraguay žije 51% obyvatel ve městech, v Argentině a Uruguay však téměř 90%. Gramotnost obyvatelstva je na vysoké úrovni. Tyto státy jsou především zemědělskými producenty, Argentina má navíc rozvinutou těžbu a průmysl. Zemědělství se orientuje na rostlinnou i živočišnou výrobu. Pěstují se především obiloviny - kukuřice s pšenicí. Tyto země patří mezi dobytkařské velmoci, chovají se velká stáda skotu a ovcí. V dopravě hrají vedoucí roli lodní doprava. Kvalita silniční sítě, hlavně v Argentině je vyšší než v ostatních částech kontinentu. Nezanedbatelný je také podíl železniční a letecké dopravy.

3.3.1. PARAGUAY

Oficiální název země je Republika Paraguay /República del Paraguay/. Tento stát je členem ALADI, MERCOSURU, OAS, SELA a OSN.

Hlavním městem Paraguaye je *Asunción*. Mezinárodní kód země je PY.

Poloha – Paraguay je zemí v centru kontinentu, jedná se o vnitrozemský stát.

Rozloha – Plocha Paraguaye je 406 752 km², řadí se mezi menší země kontinentu. Svou rozlohou se řadí na 58. místo na světě. Největší podíl území zaujímá zemědělská půda 55,8 % území, lesy 36,8 % území, vodstvo 2,3 % a ostatní plochy 5,1 % území.

Státní zřízení – Paraguay je prezidentskou republikou od roku 1967. Hlavou státu je prezident, volený na pět let. Prezident je zároveň předsedou vlády. Zákonodárný orgán, dvoukomorový Kongres je tvořen Poslaneckou sněmovnou a Senátem, s pětiletými funkčními obdobími. Samostatnost byla vyhlášena roku 1813.

Jazyk – španělština, guaraní.

Měna – 1 guaraní = 100 centimů, zkratka guaraní je G.

Správní členění – 20 departementů

Obyvatelstvo : 4 219 tis. /1990/

4 828 tis. /1995/

4 957 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 – 5500 tisíc obyvatel.

Hustota zalidnění je 10,37 obyvatel na 1 km². Odhad pro rok 2000 je 13,5 ob./km².

Roční přírůstek v období let : 1980 – 1992 - 3,0 %

1992 – 2000 - 2,8 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 k l. 7. 1994 – 2,7 %.

Věkové složení obyvatelstva k roku 1992 : věková skupina 0 – 14 let - 40,2 %

15 – 59 let - 54,6 %

nad 60 let - 5,2 %

Etnické složení obyvatelstva bylo k roku 1991 – mesticí 95 %, Indiáni 2 %, běloši 2 %, asiáté 1 %.

Vyznání – dominuje křesťanství 98,1 %, (96,0 % katolíci, 21 % protestanté), na ostatní náboženství připadá 1,9 %. Ve městech žije 51 % obyvatelstva země a gramotnost dosahuje 90 %.

Hlavním městem státu je Asunción, je to zároveň i nejlidnatější město země. K l. 7. 1994 zde žilo 546 637 obyvatel, celé s aglomerací 945 000 obyvatel.

Dalšími velkými městy jsou (údaje k 26. 8. 1992):

Ciudad del Este	133 000 obyv.
San Lorenzo	133 000 obyv.

Hospodářství : Paraguay je převážně agrární zemí. Vláda se snaží zvýšit význam průmyslu, avšak zatím bez výraznějších úspěchů. Zemi se nedaří přilákat dostatečné množství zahraničních investorů, také z důvodu nepříliš stabilní politické situace. Od roku 1995 je země členem MERCOSURU. Pro Paraguay a Uruguay platí přechodné ustanovení na ochranu jejich národní ekonomiky. Paraguay si od toho slibuje vyšší možnosti exportu pro své výrobky do sousedních zemí a v důsledku toho vyšší hospodářský růst. Hodnota obchodu se sousedními členy MERCOSURU byla v roce 1994 1 bilión USD. Míra nezaměstnanosti se drží přibližně na stejné úrovni v roce 1993 – 7,1 %. Míra inflace se zvyšuje rok od roku – v roce 1991 – 11,8 % a odhad pro rok 1994 je 21 %. Hospodářský růst země se pohybuje okolo 4 % (odhad vlády pro rok 1994). V roce 1993 byl 3,7 %. HDP na 1 obyvatele se zvyšuje z 1270 USD v roce 1991 na 1854 USD v roce 1996. Avšak podle studie Národní univerzity v Asunciónu žily v polovině 90. let 3/4 rodin pracujících v zemědělství v chudobě, z toho 29 % v extrémní

chudobě. Na tvorbě HNP se v roce 1992 podílely služby 52 %, průmysl 23 % a zemědělství 24 %.

Přírodní bohatství : Paraguay má ložiska ropy, uranových rud, rud železa, mědi a manganu. Tato ložiska jsou však zatím využívána jen nepatrně a těžební průmysl nemá v této zemi výrazné zastoupení. V posledních letech však vzrostla důležitost výroby cementu, v roce 1987 byla roční produkce 269 200 tun. Velkým přírodním bohatstvím země jsou i lesy, které tvoří 36,8 % území Paraguaye.

Průmysl zaměstnává asi 20 % aktivního obyvatelstva a vytváří 23 % HNP země. Stejně jako ostatní odvětví hospodářství je silně závislé na zahraničním kapitálu. Hlavními průmyslovými obory v Paraguay je potravinářství, které zpracovává zemědělské produkty domácího původu, průmysl textilní – zpracovává především domácí zásoby bavlny a dřevozpracující průmysl. Energetika Paraguaye má velmi významnou roli, výroba elektřiny převyšuje domácí spotřebu a je tedy dodávána i do sousedních zemí. Celých 99,8 % elektrické energie se vyrábí ve vodních elektrárnách. Od srpna 1994 byla na řece Paraná mezi Paraguay a Argentinou vybudována přehrada Yacireta, kterou budovaly obě země. Příjmy z cestovního ruchu činí cca 120 mil. USD ročně.

Zemědělství : Tvoří 24 % HNP země, ale zaměstnává 34,8 % obyvatelstva (1995). Rozsáhlý půdní fond není zcela využíván, orná půda tvoří jen 5,2 % území, louky a pastviny 50,6 % území. Zemědělství je zaměřeno tedy hlavně na živočišnou výrobu pasteveckého typu. Chová se skot (9,8 mil. ks), prasat (2,5 mil. ks), drůbeže (18 mil. ks). Údolí řek jsou oblastmi rostlinné výroby. Hlavními plodinami jsou kasava, cukrová třtina, sója, kukuřice, maniok, bavlník, pšenice, tabák, rýže a batáty. Pěstuje se i ovoce, především citrusy (hlavně pomeranče) a banány.

Tab. 7. Zemědělství
Sklizené množství (1000 tun)

Produkt	1989	1990	1991	1992	1994	1995	1996
Cukrová třtina	3599	3043	3500	3464	2799	2576	2736
Sojové boby	1615	1795	1402	1618	1796	2212	2395
Kukuřice	1165	1326	1267	120	468	816	654

Maniok	600	535	549	550	2518	3000	2790
332	307	643	750	465	381		
Pšenice	524	432	301	324	175	172	221
Pomeranče	193	195	197	207	171	175	175
Banány	108	112	117	132	76	70	67
Vodní melouny	113	114	115	116	21	21	21
Rýže	88	86	89	111	47	48	48

(Pramen: FAO Production Yearbook 1995,1996)

V současné době jsou stále aktuální protesty proti nerovnoměrnému vlastnictví půdy. Většina půdy se nachází v rukou velkostatkářů. Ale asi jen 1/10 je obdělávána. Rolníci vlastní v průměru méně než 5 hektarů, což je příliš málo, než by takové hospodářství bylo výnosné. Velmi důležitou roli pro celé hospodářství země má těžba dřeva. Roční těžba se pohybuje okolo 8 milionů m³. Hlavně se těží kebračo a dále je rozšířen sběr cesmíny paraguayské.

Doprava : Hlavní dopravní roli má silniční doprava. V zemi je asi 15 000 km silnic, ale jen 13 % s pevným povrchem. Důležitá je říční doprava, zde dominuje plavba po řekách Paraná a Paraguay. Hlavní přístav země leží v Asunciónu. Roste význam letecké dopravy, hlavním centrem a mezinárodním letištěm je opět Asunción. Železniční doprava je pouze doplňková, nemá velký význam a je zde jen necelých 500 km železničních tratí. Paraguay spolu s Peru a Bolívií podle dohody z roku 1994 buduje tranzitní koridor mezi řekami Paraná a Paraguay a jihoperuánským přístavem Ilo.

Zahraněční obchod : V posledních 10 letech má země aktivní bilanci zahraničního obchodu. Paraguay vyvážá hlavně zemědělské produkty a dřevo. Nejvíce se vyvážá sojové boby (31 %), bavlna (23 %), maso (10 %) a dřevo (9 %). Hlavními odběrateli jsou Brazílie, Nizozemsko a Argentina. Dovážá se především stroje, dále dopravní prostředky a hořlavé a mazlavé látky. Největším dodavatelem Paraguaye se stala Brazílie, dále Argentina a USA. Jak je tedy vidět, hlavním obchodním partnerem je Brazílie. Roste však hodnota obchodu i s ostatními členy MERCOSURU.

3.3.2. URUGUAY

Oficiální název země je Uruguayská východní republika /República Oriental del Uruguay/. Země je členem ALADI, MERCOSURU, Andského paktu, OAS, SELA, OSN. Hlavním městem státu je *Montevideo*. Mezinárodní kód země je ROU.

Poloha – stát na pobřeží Atlantiku, při ústí řeky La Plata. Rozloha činí 176 215 km², to je 88. místo na světě. Uruguay patří mezi malé země kontinentu. Zemědělská půda zaujímá celých 83,7 % území, lesy jen 3,8 % a vodstvo 1,5 % území, na ostatní plochy připadá 11,0 % území.

Státní zřízení – republika prezidentského typu od roku 1967. V čele státu a vlády je prezident volený na pět let. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový Parlament, který je tvořen Sněmovnou poslanců a Senátem, volby do Parlamentu se konají po pěti letech. Nezávislá republika vznikla roku 1830.

Jazyk – španělština

Měna – uruguayské peso /urug.peso/ = 100 centimů, mezinárodní označení je UYP.

Správní členění – 19 departementů

Obyvatelstvo : počet obyvatel   3 094 tis. /1990/
  3 186 tis. /1995/
  3 204 tis. /1996/
  odhad pro rok 2000 – 3 300 tisíc obyvatel.

Hustota zalidnění činí 18,2 obyvatel na 1 km², odhad pro rok 2000 je 18,7 ob./km².

Roční přírůstek: 1980 – 1991 - 0,6 %

1991 – 2000 - 0,6 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 - 1993 k l. 7. 1994 – 0,6 %.

Věkové složení obyvatelstva k roku 1991 : věková skupina   0 – 14 let   - 25,4 %
  15 – 64 let   - 63,3 %
  nad 64 let   - 11,3 %

Etnické složení v roce 1990: evropského původu 86,0 %, mestici 8 %, mulati a černoši 6 %. Ve městech žije 89 % obyvatelstva a gramotnost dosahuje úrovně 96 %.

Hlavním městem země je Montevideo, kde žilo k l. 7. 1991 1360 tisíc obyvatel.

Dalšími velkými městy jsou :   Salto   81 000 obyvatel

Paysandú   76 000 obyvatel

Dominujícím náboženstvím v Uruguay je křesťanství (je zde 66 % katolíků a 2 % protestantů) a 0,8 % židovského vyznání. Bez vyznání je 31,2 % obyvatel.

Hospodářství : Uruguay je zemědělský stát s rozsáhlou živočišnou výrobou. Celková produkce na hlavu vzrostla v roce 1994 v Uruguay o 3 %. Ale v zemi se zhoršuje situace v zaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti roste a pohybuje se okolo 9 %. Zemi též tíží značná průměrná roční míra inflace – v roce 1993 asi 45 %. Situace v roce 1994 byla obdobná - okolo 50 %. Hospodářský růst země vzrostl z 2 % v roce 1991 na 3 % v roce 1994 . Hrubý domácí produkt na obyvatele vzrostl na 5563 USD v roce 1996. Největší měrou se na tvorbě HNP podílí služby 58 %, průmysl 32 % a zemědělství 10 %.

Přírodní bohatství : Země má ložiska rud železa a neželezných kovů, zlata, drahokamů, magnezitu a vápence. Ostatní suroviny zemi chybí.

Průmysl zaměstnává 25,3 % ekonomicky aktivního obyvatelstva, z toho celých 18 % pracuje ve zpracovatelském průmyslu. Hlavním průmyslovým oborem je potravinářství – země má rozvinut zejména masný, konzervářský, mlékářský a cukrovarnický průmysl. Dále je zde textilní a kožedělný průmysl, hutnictví, strojírenství (dopravní prostředky), papírenství a chemický a petrochemický průmysl. Průmysl je postaven na zpracování místních surovin a zdrojů. Příjmy z turistického ruchu činí asi 200 mil. USD/rok. Přibližně 70 % turistů přichází z Argentiny. Země je soběstačná v zásobování energií, celých 93 % el. energie je vyrobeno v hydroelektrárnách – největšími jsou Ricón del Bonete a Salto Grande.

Zemědělství : Orná půda tvoří 7,1 % území, louky a pastviny 76,2 % a lesy 3,8 % území. Zemědělství (13,97 % ekonomicky aktivních obyvatel, 1996) je zaměřeno na živočišnou výrobu, chová se skot (10,67 mil. ks), ovce (19,8 mil. ks), koně (480 tis. ks). V rostlinné výrobě dominuje pěstování obilnin – pšenice a kukuřice. Dále se pěstuje rýže, cukrová třtina, cukrová řepa, čirok, brambory, batáty a tabák. Protože země je přímořským státem, jde zde důležitý i rybolov. Těžba dřeva dosahuje 3 miliony m³ dřevní hmoty ročně.

Doprava : Nejdůležitější roli sehrává říční a námořní doprava. Hlavním námořním i říčním přístavem je Montevideo. Tonaž obchodního loďstva byla v roce 1988 188 000 BRT. Délka splavných toků je 1120 km. Železniční doprava disponuje 2990 km

železničních tratí. Silniční síť je tvořena 52 000 km silnic, 23 % silnic má pevný povrch. Letecká doprava disponuje 7 letišti, hlavním letišťem je mezinárodní Montevidejské letiště.

Zahraniční obchod : Balance zahraničního obchodu je dlouhodobě aktivní. Uruguay je členem MERCOSURU, sídlo této organizace je ostatně v Montevideu. Hodnota obchodu s ostatními členy MERCOSURU činila 2,3 biliónů USD v roce 1994 podle (IMI). Země vyváží především textil (27 %), živá zvířata včetně výrobků z nich (25 %) a potom kůže a kožené výrobky (12 %). Největšími odběrateli jsou země MERCOSURU, hlavně Brazílie (24 %) a Argentina (11 %). Dále země vyváží zboží též do USA (10 %). Dovoz tvoří především stroje a přístroje (20 %), dopravní prostředky (16 %) a chemické výrobky (12,5 %). Největšími dodavateli jsou opět Brazílie, Argentina a USA. Země má též velké obchodní kontakty s SRN. Naše republika dováží z Uruguaye především živá zvířata a maso a také kůže. Dodáváme do Uruguaye sklo, gumárenské výrobky, textilní stroje, lékařské nástroje, měřicí přístroje a také turbíny.

3.3.3. ARGENTINA

Oficiální název státu zní Argentinská republika /španělsky República Argentina/. Argentina je členem ALADI, MERCOSURU, OAS, SELA a OSN.

Hlavním městem státu je *Buenos Aires*. Mezinárodní kód země je RA.

Poloha – Argentina je stát na jihovýchodě Jižní Ameriky u Atlantského oceánu. Území země lze rozdělit na tři části odlišného charakteru: pohoří And, nížina řeky La Plata a Patagonie. Země si stále nárokuje strategicky důležité Falklandské (Malvínské) ostrovy, patřící Velké Británii, jež se rozkládají v Atlantiku východně od Argentiny. Připojení ostrovů k mateřskému území má být dosaženo cestou jednání podle Argentinských názorů.

Rozloha země činí 2 780 092 km², patří mezi největší země světa, je 2. největší zemí kontinentu a 8. největší rozlohou na světě. 64,4 % území země tvoří zemědělská půda, na lesy připadá 21,5 % území, vodstvo zaujímá 1,1 % a ostatní plochy 13,0 % území.

Státní zřízení – země vyhlásila nezávislost roku 1816. Argentina je federativní republikou od roku 1853. Hlavou státu je prezident, který je zároveň ministerským

předsedou. Nejvyšším zákonodárným útvarem je dvoukomorový Národní kongres, který je tvořen Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Volební období je v Argentině čtyřleté. Prezident je volen na šest let.

Jazyk – úředním jazykem je španělština.

Měna – peso = 100 centávů, zkratka pesa je ARP.

Správní členění – 22 provincií, 1 federální distrikt a 1 národní teritorium.

Obyvatelstvo: 32 517 tis. /1990/

34 768 tis. /1995/

35 219 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 je 36 500 tisíc obyvatel.

Hustota zalidnění je 12,67 obyvatel na 1 km². Odhad pro rok 2000 je 13,2 ob./km².

Roční přírůstek obyvatelstva je v období let: 1980 – 1992 - 1,3 %

1992 – 2000 - 1,0 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 k 1. 7. 1994 byl 1,2 %.

Věkové složení populace bylo v roce 1991 takovéto: věk. skupina 0 – 14 let - 29,4 %

15 – 64 let - 62,2 %

nad 64 let - 8,4 %

Etnické složení k roku 1991: běloši převážně evropského původu, Španělé a Italové – 90 % mestici 5 %, Indiáni 0,1 %, ostatní 4,9 %. Ve městech žije celých 86 % obyvatel. Negramotnost je v Argentině přibližně 5 %. Dominujícím náboženstvím je křesťanství (v zemi se hlásí ke katolické církvi 90 % lidí a 2 % k protestantům). Procento obyvatel se hlásí k židovství a k ostatním náboženstvím 7 % lidí.

Hlavním a zároveň největším městem státu je Buenos Aires. Aglomerace má okolo 3 miliónů obyvatel, v roce 1990 – 2 923 000. Dalšími velkými městy jsou (údaje k 31. 12. 1992):

Córdoba 969 000 obyvatel

Rosário 876 000 obyvatel

La Plata 455 000 obyvatel

Tucumán 394 000 obyvatel

Metropolitní oblast Buenos Aires má téměř 11 mil. obyvatel. Hustě osídlený pás mezi městy La Plata a Rosário bývá dnes označován jako Megapolis La Plata.

Hospodářství : Země uskutečňuje od 1990 hospodářské reformy. Roční míra inflace

dosahovala ještě v roce 1989 5000 %. Už v roce klesla na 91 %. V roce 1994 byla necelých 5 % a roku 1996 jen 0,1%! Podařil se experiment nazývaný „argentinský zázrak“. Základem bylo potírání superinflace radikálními škrty rozpočtových výdajů, rušením státních dotací nerentabilním podnikům, privatizací, liberalizací, deregulací a restriktivní měnovou politikou. Vláda stanovila pevnou paritu pesa s dolarem. Zrušení dotací bylo doprovázeno propouštěním zaměstnanců státního sektoru. V letech 1990-1994 bylo privatizováno 40 % státních podniků, bylo privatizováno přes 450 podniků. Privatizace se zúčastnilo zhruba 200 investorů z 18 zemí. Země také v roce 1996 přilákala investice ve výši 3,1 mld. USD. Země zlepšuje konkurenční schopnost domácích podniků na zahraničních trzích. Argentina má velmi dobré předpoklady ke zvýšení vývozu zemědělských produktů, potravin, vlny a papírenských výrobků. Země vykazuje neustálý hospodářský růst, v roce 1996 byl 4,4 %. Roste však míra nezaměstnanosti z 6,5 % v roce 1991 na 10,8 % v roce 1994 a situace se nelepší. HDP na 1 Argentince činí 7852 USD v roce 1996. Zemi dále tíží značný zahraniční dluh, který roste. V roce 1993 dosahoval 74 473 mil. USD, tedy 2212 USD na 1 obyvatele a v roce 2000 má činit 102 mld.USD. Na tvorbě HDP se největší měrou podílí služby – 63 %, dále 31 % průmysl a zemědělství pouhými 6 %. Služby zaměstnávají 56,5 % práceschopného obyvatelstva, průmysl 31,5 % a zemědělství 10,4 % ekonomicky aktivních. Zemi trápí též značná polozaměstnanost, která se týká 10,2 % práceschopného obyvatelstva, takže každý 5 argentinský pracující, tedy 2,8 milionů lidí je bez práce nebo pracuje jen částečně. Příčinou je především snížení počtu pracovních míst v naddimenzovaném státním sektoru.

Přírodní bohatství : Argentina má ložiska ropy a zemního plynu, především v provinciích Santa Cruz, Tierra del Fuego, Neugen, Rio Negro, Mendoza a Juyua. Dále země disponuje ložisky rud železa, wolframu, molybdenu, mědi, olova, zinku a stříbra, cinu. V Argentině jsou těž zásoby uranové rudy. Těží se také černé uhlí, ročně asi 0,5 mil. tun.

Průmysl zaměstnává asi 31,5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva a vytváří 31 % HNP země. Hlavním průmyslovým odvětvím je strojírenství, chemie a potravinářství. Dále je rozvinut průmysl elektrotechnický, petrochemický, dřevozpracující, papírenský, textilní, oděvní, kožedělný a obuvnický. Průmysl zpracovává domácí suroviny. Země je soběstačná ve výrobě elektrické energie, spalují se fosilní paliva a Argentina budovala

předsedou. Nejvyšším zákonodárným útvarem je dvoukomorový Národní kongres, který je tvořen Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Volební období je v Argentině čtyřleté. Prezident je volen na šest let.

Jazyk – úředním jazykem je španělština.

Měna – peso = 100 centávů, zkratka pesa je ARP.

Správní členění – 22 provincií, 1 federální distrikt a 1 národní teritorium.

Obyvatelstvo:

32 517 tis. /1990/
34 768 tis. /1995/
35 219 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 je 36 500 tisíc obyvatel.

Hustota zalidnění je 12,67 obyvatel na 1 km². Odhad pro rok 2000 je 13,2 ob./km².

Roční přírůstek obyvatelstva je v období let:

1980 – 1992	- 1,3 %
1992 – 2000	- 1,0 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 k l. 7. 1994 byl 1,2 %.

Věkové složení populace bylo v roce 1991 takovéto: věk. skupina

0 – 14 let	- 29,4 %
15 – 64 let	- 62,2 %
nad 64 let	- 8,4 %

Etnické složení k roku 1991: běloši převážně evropského původu, Španělé a Italové – 90 % mesticí 5 %, Indiáni 0,1 %, ostatní 4,9 %. Ve městech žije celých 86 % obyvatel. Negratnost je v Argentině přibližně 5 %. Dominujícím náboženstvím je křesťanství (v zemi se hlásí ke katolické církvi 90 % lidí a 2 % k protestantům). Procento obyvatel se hlásí k židovství a k ostatním náboženstvím 7 % lidí.

Hlavním a zároveň největším městem státu je Buenos Aires. Aglomerace má okolo 3 milionů obyvatel, v roce 1990 – 2 923 000. Dalšími velkými městy jsou (údaje k 31. 12. 1992):

Córdoba	969 000 obyvatel
Rosario	876 000 obyvatel
La Plata	455 000 obyvatel
Tucumán	394 000 obyvatel

Metropolitní oblast Buenos Aires má téměř 11 mil. obyvatel. Hustě osídlený pás mezi městy La Plata a Rosario bývá dnes označován jako Megapolis La Plata.

Hospodářství : Země uskutečňuje od 1990 hospodářské reformy. Roční míra inflace

dosahovala ještě v roce 1989 5000 %. Už v roce klesla na 91 %. V roce 1994 byla necelých 5 % a roku 1996 jen 0,1%! Podařil se experiment nazývaný „argentinský zázrak“. Základem bylo potírání superinflace radikálními škrty rozpočtových výdajů, rušením státních dotací nerentabilním podnikům, privatizací, liberalizací, deregulací a restriktivní měnovou politikou. Vláda stanovila pevnou paritu pesa s dolarem. Zrušení dotací bylo doprovázeno propouštěním zaměstnanců státního sektoru. V letech 1990-1994 bylo privatizováno 40 % státních podniků, bylo privatizováno přes 450 podniků. Privatizace se zúčastnilo zhruba 200 investorů z 18 zemí. Země také v roce 1996 přilákala investice ve výši 3,1 mld. USD. Země zlepšuje konkurenční schopnost domácích podniků na zahraničních trzích. Argentina má velmi dobré předpoklady ke zvýšení vývozu zemědělských produktů, potravin, vlny a papírenských výrobků. Země vykazuje neustálý hospodářský růst, v roce 1996 byl 4,4 %. Roste však míra nezaměstnanosti z 6,5 % v roce 1991 na 10,8 % v roce 1994 a situace se nelepší. HDP na 1 Argentince činí 7852 USD v roce 1996. Zemi dále tíží značný zahraniční dluh, který roste. V roce 1993 dosahoval 74 473 mil. USD, tedy 2212 USD na 1 obyvatele a v roce 2000 má činit 102 mld.USD. Na tvorbě HDP se největší měrou podílí služby – 63 %, dále 31 % průmysl a zemědělství pouhými 6 %. Služby zaměstnávají 56,5 % práceschopného obyvatelstva, průmysl 31,5 % a zemědělství 10,4 % ekonomicky aktivních. Zemi trápí též značná polozaměstnanost, která se týká 10,2 % práceschopného obyvatelstva, takže každý 5 argentinský pracující, tedy 2,8 miliónů lidí je bez práce nebo pracuje jen částečně. Příčinou je především snížení počtu pracovních míst v naddimenzovaném státním sektoru.

Přírodní bohatství : Argentina má ložiska ropy a zemního plynu, především v provinciích Santa Cruz, Tierra del Fuego, Neuquen, Rio Negro, Mendoza a Juyua. Dále země disponuje ložisky rud železa, wolframu, molybdenu, mědi, olova, zinku a stříbra, cinu. V Argentině jsou též zásoby uranové rudy. Těží se také černé uhlí, ročně asi 0,5 mil. tun.

Průmysl zaměstnává asi 31,5 % ekonomicky aktivního obyvatelstva a vytváří 31 % HNP země. Hlavním průmyslovým odvětvím je strojírenství, chemie a potravinářství. Dále je rozvinut průmysl elektrotechnický, petrochemický, dřevozpracující, papírenský, textilní, oděvní, kožedělný a obuvnický. Průmysl zpracovává domácí suroviny. Země je soběstačná ve výrobě elektrické energie, spalují se fosilní paliva a Argentina budovala

velké hydroelektrárny, především ve spolupráci s Paraguay a Uruguayí. Jen 20 turbin elektrárny Yaciretá budované s Paraguayci má dodávat 40 % elektrické energie. Argentina má 5 jaderných reaktorů. Jaderná energie tvoří 14,4% veškeré energie. Příjmy z cestovního ruchu činí 620 mil. USD ročně, hlavními turistickými cíly jsou nejvyšší hora kontinentu Aconcagua, Buenos Aires a národní parky v Patagonii.

Tab. 8. Průmysl – podniky s největším obratem

Pořadí	Podnik	Odvětví	Obrat 1992 (mil.USD.)
1	YPF	Ropný průmysl	3956
2	Sevel	Automobilový průmysl	1877
3	Telefonica de Argentina	Telekomunikace	1784
4	Autolatina	Automobilový průmysl	1712
5	Shell	Ropný průmysl	1499
6	Telecom	Telekomunikace	1469
7	Sisterna Coca-Cola	Výroba nápojů	1420
8	Ciadea /dříve Renault/	Automotory	1348
9	Esso	Ropný průmysl	1298
10	Massalin	Tabákový průmysl	1246

(Pramen: Lexikon země 96, Fortuna Print 1995, str.41).

Zemědělství : V zemědělství pracuje 10,4 % ekonomiky aktivního obyvatelstva. Orná půda tvoří 9,4 % území a louky a pastviny 53,4 % území. Argentina má rozsáhlý půdní fond vhodný k zemědělské výrobě, která plně kryje potřebu potravin a přebytek tvoří značnou část exportu. Hlavními plodinami jsou obiloviny, především pšenice (6600 tis.t) a kukuřice (2610 tis. t). Dále olejniny, bavlník, cukrová třtina, tabák, čajovník, yerba maté. Země má vyspělé vinařství a ovocnářství. Země měla sklizeň 1710 mil. t hroznů v roce 1996, což ji řadí na 5. místo na světě. Argentina je ale především dobytkařskou velmocí. Jsou zde velkochovy skotu (54 mil. ks v roce 1996, 2.místo v Latinské Americe), především masných plemen, dále ovcí (17 mil. ks), drůbeže (64 mil. ks), koní (3,3 mil. ks) a prasat (3,1 mil. ks). Argentina je též rybařskou zemí, ale rybolov není tak

důležitý, jako v jiných zemích. Argentina těží též přes 10 mil m³ dřeva ročně, především kebrača.

Doprava : Nejrozšířenější je automobilová doprava, v zemi je kolem 215 tisíc km silnic. Kvalita silnic je zde lepší než ve většině zemi kontinentu. Značně rozšířená je také železniční síť, v zemi je 35700 km železničních tratí, a to je nejvíce na celém kontinentě. Argentina má také námořní dopravu, ta má dodnes klíčovou úlohu pro zdejší hospodářství. Hlavními přístavy jsou Buenos Aires, Báhia Blanca, Mar del Plata, Rosario, Santa Fé a La Plata. Letecká doprava posiluje svoji úlohu především v posledních letech. Mezinárodní letiště jsou v Buenos Aires, Córdobě, Mar del Plata, Mendoze a Rossariu.

Zahraniční obchod má pro argentinskou ekonomiku mimořádně velký význam. Jeho prostřednictvím si země opatřuje stroje, dopravní prostředky a průmyslová zařízení potřebná pro rozvoj zdejšího hospodářství. Současně má velký vývozní potenciál nejen zemědělských, ale i průmyslových produktů. Vývoz i dovoz má dlouhodobou vzestupnou tendenci, saldo obchodní bilance je vesměs vysoce aktivní. V komoditní struktuře vývozu mají tradičně převládající postavení zemědělské produkty. Jejich podíl však rychle klesá. V roce 1970 ještě činil 85 %, v roce 1991 už 57 %. Pozoruhodný je zejména pokles podílu obilí na celkové hodnotě vývozu. Opačnou tendenci má vývoz hotových průmyslových výrobků. Hlavními vývozními položkami jsou obilí, hovězí maso, hovězí kůže, vlna, ropa, tuky a chemické výrobky. Dovoz se stále více soustřeďuje na stroje, investiční prostředky, hotové průmyslové výrobky a dopravní prostředky. Jejich podíl činí zhruba 80 %. Necelých 10 % připadá na zemědělské produkty a 6 % na nerostné suroviny a kovy. Argentina není odkázána na dovoz ropy. Největšími odběrateli jsou Brazílie, USA, Německo. Největšími dodavateli jsou USA, Německo a Itálie. Roste však hodnota vzájemného obchodu se zeměmi MERCOSURU, v roce 1994 8,8 biliónů USD. Obchodní styky ČR a Argentiny mají kolísavou tendenci a dlouhodobě rostou.

Tab. 9. **Obchodní bilance s ČR (v miliónech CZK)**

	1992	1993	1994	1995
Dovoz do ČR	1702	1075	578	279

Náš vývoz	450	488	471	323
Obchodní bilance	- 1252	- 587	- 107	44

(Pramen: Statistická ročenka ČR, ČSÚ, 1996)

Hlavními položkami našeho vývozu do Argentiny byly v posledních letech sériové strojírenské výrobky, průmyslové materiály a polotovary, chemické produkty a hotové průmyslové výrobky. Mezi hlavní vyvážené komodity patří turbíny, dopravní zařízení, textilní a obráběcí stroje, elektromotory, sklo, skleněné zboží, měřicí přístroje a lékařské nástroje a také chmel – Argentina je náš 5. největší odběratel. Dovoz se soustřeďuje hlavně na potraviny, krmiva a zemědělské produkty. Patří mezi ně ryby, citrusové plody, pochutiny, kůže, olejnatá semena, ovčí vlna a rostlinné oleje. Dovážíme i železnou rudu z této země. Do Argentiny též dodáváme významné investiční celky a zařízení. Nejdůležitějšími dodávkami jsou komplexní zařízení parních a vodních elektráren. Tepelné elektrárny byly dodány do lokalit: Rio Turbio, Santa Rosa, La Plata, Guemes, Luchan de Yuo, Agua del Toro a Los Reyunos.

3.4. BRAZÍLIE

Oficiální název státu je Brazílská federativní republika /portugalsky República Federativa do Brazil/. Brazílie je členem MERCOSURU, ALADI, OAS, SELA a OSN. Kód země je BR. Hlavním městem země je *Brasília*.

Poloha – Brazílie je stát ve východní část Jižní Ameriky. Rozkládá se jak na severní tak jižní polokouli. Země zabírá téměř polovinu území Jižní Ameriky.

Rozloha činí 8 511 965 km², země je největší na celém kontinentu a patří mezi největší světové země, ve světovém měřítku je totiž pátá největší. Především ve srovnání s jejími severními sousedy vyzní její gigantická velikost. Rozlohou tvoří Brazílie 6,36 % světové pevniny. Lesy zaujímají 65,3 % území státu, zemědělská půda 29,1 %, vodstvo 0,7 % území a ostatní plochy 4,9 % území.

Vznik státu – Brazílie vyhlásila samostatnost roku 1822. Federativní republikou se stala roku 1889.

Státní zřízení – Brazílie je federativní republikou. Hlavou státu a vlády je prezident, ten svůj úřad smí vykonávat jen čtyři roky. Zákonodárným orgánem je dvoukomorový Národní kongres, tvořený Senátem a Poslaneckou sněmovnou. Volební období je v Brazílii čtyřleté pro poslance a osmileté pro senátory.

Jazyk – úředním jazykem je portugalská, Brazílie je jedinou portugalsky mluvící zemí kontinentu. V metropolitních oblastech jsou značně rozšířeny také španělština a angličtina.

Měna – měnovou jednotkou je 1 real = 100 centavos, zkratka realu je RD.

Správní členění – Brazílie má 26 států a federální distrikt hlavního města.

Tab. 10. Státy Brazílské federace

Stát	Rozloha (km ²)	Správní centrum
Acre	152 589	Rio Branco
Alagoas	27 731	Maceio
Amazonas	1 564 445	Manaus
Bahia	561 026	Salvador
Ceará	148 016	Fortaleza
Espírito Santo	45 597	Vitoria
Goiás	335 389	Goiania
Maranhau	328 663	Sao Luís
Mato Grosso	881 001	Cuiabá
Mato Grosso do Sul	350 548	Campo Grande
Minas Gerais	587 172	Belo Horizonte
Pará	1 248 042	Belém
Paraíba	56 372	Joao Pessoa
Paraná	199 554	Curitiba
Pernambuco	98 037	Recife
Piauí	250 934	Teresina

Rio de Janeiro	44 268	Rio de Janeiro
Rio Grande do Norte	53 015	Natal
Rio Grande do Sul	282 184	Porto Alegre
Rondonia	243 044	Porto Velho
Santa Catarina	95 985	Florianopolis
Sao Paulo	247 898	Sao Paulo
Sergipe	21 994	Aracaju
Tocantins	286 706	Miracema do Tocantins
Amapá	140 276	Macapá
Roraima	230 104	Boa Vista
Federální Distrikt		
Distrito Federal	5814	Brasília

(Pramen: Geografický místopisný slovník, 1993, str.111)

Obyvatelstvo: 148 087 tis. /1990/

159 015 tis. /1995/

161 087 tis. /1996/

odhad pro rok 2000 je 172 800 tisíc osob.

Brazílie je pátým nejlidnatějším státem světa. Žije zde 2,76 % světové populace.

Hustota zalidnění je 18,9 obyvatel /km². Odhad pro rok 2000 je 20,3 ob./km².

Roční přírůstek obyvatelstva byl v letech 1980 – 1992 - 2 %

1992 – 2000 - 1,4 %

Průměrný roční přírůstek v letech 1990 – 1993 k l. 7. 1994 byl 1,6 %.

Věkové složení obyvatelstva bylo v roce 1991 takové: věk skupina 0 – 14 let - 34,2 %

15 – 64 let - 62,8 %

nad 64 let - 3,0 %

Etnické složení populace v Brazílii: běloši 55 %, mulati 22 %, mestici 12 %, černoši 10,9 %, Indiáni 0,1 %. Běloši jsou potomky evropských přistěhovalců, především Portugalců, Italů, Němců a Španělů. Ve městech žije 77 % obyvatel země. Negramotnost je v Brazílii udávána značná, přibližně 19 % v roce 1990. Obyvatelstvo Brazílie je silně věřící. Dominujícím náboženstvím je křesťanství (dominují římská katolíci 90 %, protestanti 6 %), afroameričtí spiritisté 2 %, spiritisté 1,7 %, ostatní 0,3 %.

Města jsou zde mladá, bouřlivě rostou a charakteristickým rysem měst jsou chudinské čtvrti (favelas). Hlavním městem státu je Brasília, která měla v roce 1991 1590 tisíc obyvatel. Nejlidnatějším městem Brazílie a zároveň celého kontinentu je však Sao Paulo, ve kterém žilo k 1. 11. 1991 – 9626 tisíc obyvatel. Dalšími velkými městy země jsou (údaje k 1.11. 1991):

Rio de Janeiro	5340 tis. obyvatel
Salvador	2060 tis. obyvatel
Belo Horizonte	2050 tis. obyvatel
Fortaleza	1760 tis. obyvatel

Tato čísla nezahrnují reálný počet obyvatel v aglomeracích, kde jsou rozsáhlá, velice četná a úředně těžko evidovatelná chudinská předměstí, pro něž uvést přesný počet obyvatel je nesmírně obtížné.

Tab. 11. Počet obyvatel v aglomeracích

Město	Rok	Jádro (v administr.hranicích)	Urbanizovaná zóna	(v tisících km ²)
Sao Paulo	1991	9626	15 075	3,3
Buenos Aires	1991	2923	10 887	3,0
Río de Janeiro	1991	5340		2,8

(Pramen: Petermann geographische Mitteilungen, 1996 č.2)

Státy federace bývají rozdělovány do pěti makroregionů:

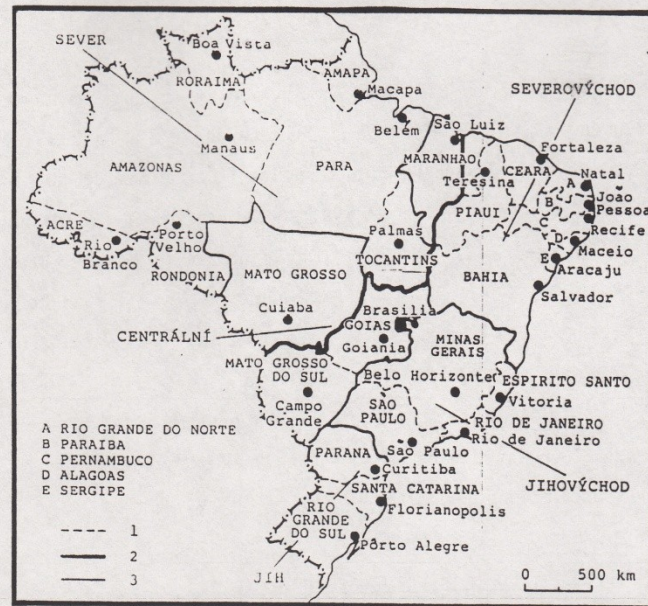
Sever - Rondonia, Acre, Amazonas, Roraima, Pará, Amapá, Tocantins.

Severovýchod - Maranhao, Piauí, Ceará, Rio Grande do Norte, Paraíba, Pernambuco, Alagoas, Sergipe, Bahia.

Jihovýchod - Minas Gerais, Espírito Santo, Rio de Janeiro, Sao Paulo.

Jih - Paraná, Santa Catarina, Rio Grande do Sul

Centrální - Mato Grosso, Mato Grosso do Sul, Goiás.

Státy a regiony Brazílie

1 - hranice států, 2 - vymezení brazilské Amazonie, 3 - hranice makroregionů

Obr. 3. Mapový náčrt států a regionů Brazílie (upraveno podle BIČÍKA I. Geografické rozhledy, č. 4/1996 - 1997, str. 158)

Hospodářství : Země má nejsilnější ekonomiku kontinentu, celosvětově se jí přisuzuje 8. místo. Brazílie je zemědělsko průmyslovým státem s velkými surovinovými zdroji. Země prožívá velký ekonomický rozvoj. Tempo růstu HDP by letos měl činit 0,8%. Inflation klesá, roční míra inflace v roce 1996 byla 16 %, oproti ještě 2567 % v roce 1993. Země snižuje objemy zahraničního zadlužení. To dosáhlo v roce 1991 výše 122,8 mld. USD a už v roce 1194 „jen“ 115 mld. USD. Podle odhadu by měl v roce 2000 činit 192 mld.USD. Stabilní měna napomohla rozvoji investic domácích a zahraničních podniků. V roce 1996 přilákala Brazílie 8 mld. USD zahraničních investic. Míra nezaměstnanosti byla roku 1993 6 %, k prosinci roku 1995 se pohybovala na hodnotě 4,4 %. HDP na jednoho Brazilce byl roku 1996 4777 USD. Podle odhadů by Brazílie v roce 2000 měla mít HNP ve výši 700 miliard USD. Inflation by měla poklesnout na pouhých 4 %.

% HDP na jednoho Brazilce byl roku 1996 4777 USD. Podle odhadů by Brazílie v roce 2000 měla mít HNP ve výši 700 miliard USD. Inflace by měla poklesnout na pouhých 4 %. V té době by Brazílie mohla konečně opustit společenství území třetího světa a zařadit se mezi vyspělé státy světa. Přesto ještě v roce 1996 žilo 11 mil. obyvatel pod hranicí chudoby a ekonomické rozdíly mezi bohatými a chudými se neustále zvětšují. Na tvorbě HNP v roce 1992 se služby podílely 52 %, průmysl 37 % a zemědělství 11 %.

Přírodní bohatství : Brazílie má velké surovinové zdroje. Jsou zde ložiska rud železa, manganu (400 mil.t), chromu, cínu, wolframu a dále ložiska černého uhlí, ropy a zemního plynu, slídy, uranové rudy, fosfátů, solí, zlata a drahokamů. Těží se rudy železa (162 mil. t – 1992) tedy 1/3 světové těžby, cínu (nejvíce na světě,1996), manganu, bauxitu. Dále se těží zlato(39 t,92), diamanty, uranové rudy, ropa, zemní plyn, černé uhlí, slídy, fosfátů, solí. Rudy železa se těží ve státě Mato Grosso do Sul, Rio Grande do Sul, Minas Gerais, Piauí a Pará, černé uhlí ve státech Rio Grande do Sul a Santa Catarina. Cín se těží ve státě Rondonia, zinek a slída ve státě Minas Gerais, wolfram ve státě Paraíba, chrom ve státě Bahia a mangan ve státě Amapá. Ve státech Rio Grande do Norte jsou velké zdroje kamenné soli. Naleziště zlata jsou ve státech Pará a Minas Gerais. Diamanty se těží ve státě Minas Gerais, Goiás a Piauí a pokrývají 65 % celosvětové poptávky.

Ropa se těží ve státech Bahia a Amazonas. Těžbu vykonává firma PETROBRAS, vlastněná státem, loni byla těžba 900 tisíc barelů ropy denně, čímž patří PETROBRAS mezi největší světové producenty ropy. Firma ročně investuje 200 miliónů USD do technologického rozvoje, především na těžbu ropy z mořského dna a na těžbu v oblasti Amazonie. PETROBRAS je také centrem zájmu zahraničních investorů a podle odhadu vlády by denní těžba v roce 2000 měla překročit 1,5 miliónů barelů ropy.

Průmysl zaměstnává 25,6 % ekonomicky aktivních obyvatel a vytváří 37 % HNP země. Hlavním odvětvím se stalo hutnictví železa (export oceli - 6,1mil.t, 1993,2 mil. t, 2/1997) a neželezných kovů, centry jsou města Itabira a Volta Redonda ve státech Minas Gerais a Rio de Janeiro. Dalšími důležitými obory jsou potravinářství a chemický a petrochemický průmysl. Roste význam strojírenství, to se specializuje na výrobu strojů, zařízení a automobilů. Předloni se v Brazílii vyrobilo 1468 tisíc osobních aut, země je 8. největším světovým producentem aut, předstihla i Itálii a Kanadu. Své výrobní závody zde mají automobilky Ford, Fiat, Volkswagen, GM, Renault, Peugeot, Toyota a Honda.

Svůj význam posiluje i elektrotechnický a elektronický průmysl, dále je zde rozvinut papírenský, textilní (zpracovává především bavlnu) průmysl a průmysl stavebních hmot. Téměř všechna průmyslová výroba se soustřeďuje ve státech Rio de Janeiro, Sao Paulo a Minas Gerais.

Energetika produkuje 91,7 % elektrické energie v hydroelektrárnách, výroba elektrické energie vzrostla v posledních 30 letech více jak jedenáctkrát, především díky výstavbě obrovských hydroelektráren. I přes kolosální výstavbu je však země nucena dovážet třetinu svých energetických potřeb. Největší brazilskou a asi i světovou přehradou je Itaipu. Nachází se na řece Paraná asi 15 km severně od Mostu přátelství, spojujícího Brazílii s Paraguayí. Na výstavbě se podílely obě země. Celá elektrárna byla dána do provozu 6. května 1991 a za hodinu se zde vyrobí 12,6 miliónů kW elektrické energie. Brazílie patří též mezi země s jadernou energetikou.

Turistický ruch vykazuje příjmy ve výši 600 mil. USD ročně. Hlavními turistickými atrakcemi jsou vodopády Iguacu, Itatinga, Pilao, a města Rio de Janeiro a Brasília.

Tab. 12. Průmysl - podniky s nejvyšším obratem

Pořadí	Podnik	Odvětví	Kontrola	Obrat (mil.USD)
1	Petrobras	Petrochemie	Státní	15263
2	Autolatina Brazil	Automobilový průmysl	USA/SRN	7189
3	Petrobras Distr.	Nerostné oleje	Státní	5833
4	GMB	Automobilový průmysl	USA	4198
5	Shell	Nerostné oleje	Britská	3690
6	Souza Cruz	Tabák	Britská	3283
7	Eletropaulo	Energetika	Státní	3023
8	Varig	Doprava	Brazilská	2746

9	Fiat Automoveis	Automobilový průmysl	Italská	2696
10	Furnas	Energetika	Státní	2644

(Stav: r. 1993, Pramen: Lexikon zemí 96, Fortuna Print 1995, str. 78)

Zemědělství : Brazilské zemědělství zaměstnávalo v roce 1996 - 17,9 % ekonomicky aktivního obyvatelstva a na tvorbě HNP se podílelo 11 %. Orná půda tvoří 7,8 %, louky a pastviny 21,3 % území. Lesy zaujímají 65,3 % území. Převážuje zde rostlinná výroba. Brazílie je největším světovým producentem kávy (1290 tis. t), cukrové třtiny (324 435 000 t), pomerančů (28811 tis.t) a sisalu (133 000 t). Čtvrtá na světě ve sklizni kakaových bobů(256 000 t) a druhá na světě ve sklizni kasavy (24 587 tis. tun), sóji(23211 tis.t), banánů(5692 tis.t) a v surovém cukru(14850 tis.t). Dále se zde pěstuje bavlník, obiloviny (z toho kukuřice 31 975 tisíc t), rýže (11 220 tisíc tun) a luštěniny. Významná je produkce tropického ovoce a juty. Asi 70% úrody cukrové třtiny je zpracováno na výrobu alkoholu, který se používá i jako pohonná hmota.

V živočišné výrobě má země vysoké stavy dobytka: skotu (165 mil ks), prasat (36,6 mil. ks), ovcí (18 mil. ks), koz (10,5 mil. ks), koní (6,3 mil. ks). Brazílie chová též 900 mil. ks drůbeže.

Země má obrovské bohatství dřevní hmoty, především ve tropických lesích státu Amazonas, Rondonia, Pará, Amapá, Roraima, Marantao. V Brazílii zůstalo v roce 1990 pouze 76 % z původních 100 % tropických lesů, které zde byly v roce 1950. Roční těžba dřeva byla v roce 1987 241 milionů m³ dřevní hmoty. Brazílie má speciální odpovědnost za zachování deštných lesů. Sama si je vědoma, že je nutností deštný prales zachovat. Především z důvodu dřívějšího vykácení a vypálení atlantských pobřežních lesů přicházejícím zemědělstvím. Přesto všechno prales ve velkém měřítku neustále hoří a další tisíce hektarů ubývají každý den těžbou dřeva. Roku 1993 se vytěžilo 272 mil.m³ dřeva. Důležitým oborem Brazílie je také rybolov, nejen námořní, ale také sladkovodní.

Doprava : Nejdůležitější je v zemi silniční doprava. Brazílie má asi 1,68 milionů km silnic, z toho jen 10 % má pevný povrch. Více než polovina silniční sítě se nachází ve špatném stavu. V roce 1976 byla dokončena 5600 km dlouhá dálnice Transamazonica, nyní se buduje silnice o délce 2300 km pralesní oblastí ze státu Maranhao do

západoamazonského regionu. Železniční doprava disponuje přibližně 31 000 km tratí, hlavní trať spojuje města Fortaleza - Recife - Salvador - Belo Horizonte - Rio D.J. - Sao Paulo - Montevideo v Uruguayi. Dále má železniční spojení Brasilia s Belo Horizonte a Sao Paulem. Transkontinentální železniční trať spojuje Sao Paulo s ložisky železné rudy ve státě Mato Grosso do Sul a bolívijským Santa Cruz. Význam pro hospodářství mají i tratě z přístavu Marapá v deltě Amazonky s ložisky manganu ve vnitrozemí a z města Sao Luis k ložisku Au a Fe - Carajas. Důležitá je doprava lodní - nejen námořní, ale i říční. Brazílie má 4300 km pobřeží, na kterém se nacházejí největší přístavy Jižní Ameriky. Hlavními jsou Porto Alegre, Santos, Rio de Janeiro, Vitória, Recife, Fortaleza a Macapá. Největšími splavnými toky jsou Paraguay, Sao Francisco, Araguaia a Amazonka se svými přítoky. Na Amazonce leží velmi důležitý přístav Manaus. Také v Brazílii roste význam letecké dopravy, země je v čele zemí kontinentu, nejen v počtu letů, ale též v počtu přepravených osob a nákladu. Velká letiště jsou v Rio de Janeiru, Sao Paulu, Porto Alegre, Brasílii, Belému, Recife a Manausu.

Zahraněční obchod : Přes 90 % brazilského exportu a importu prochází přístavy, které prochází v současnosti značnou modernizací. Bilance zahraničního obchodu je vysoce aktivní zásluhou vývozu nerostných surovin a zemědělských produktů. Vývoz byl v roce 1993 40 167 mil. USD a dovoz 29 207 mil. USD. Brazílie vyvážá především kovy a kovové výrobky, automobily a autodily a zemědělské produkty (především kávu, sóju, banány, tropické ovoce, tabák, jutu). Důležitý je stále export železné a manganové rudy. Hlavními importéry jsou USA, Argentina a Německo. Také v Brazílii roste výrazně obchodní výměna se zeměmi MERCOSURU, hodnota obchodu se zeměmi MERCOSURU dosahovala v roce 1994 10 miliard USD. Naše obchodní výměna s Brazílií má dlouhodobě pasivní hodnotu.

V dovozu figurují především káva, tabák a sójové pokrutiny, dále železná a manganová ruda a také textilní přize a obuv s koženou konfekcí. Komoditní struktura našeho vývozu je charakterizována velkým podílem tzv. tradičních komodit - sladu, chmelu, sušeného mléka a másla, jejich podíl na exportu činil 50 %. Dále vyvážáme strojírenské výrobky a zařízení - obráběcí, textilní a kožedělné stroje, ložiska a komponenty jízdních kol. Dále sklo, bižutérii a kancelářské potřeby. Po dlouhou řadu let byly páteří našeho vývozu do Brazílie investiční celky a zařízení, především vodních a

tepelných elektráren a cementáren. V Brazílii má své zastoupení například koncern ŠKODA Plzeň, OMNIPOL, KOOSPOL a PSP.

Tab. 13. Obchodní bilance s ČR

Rok	1992	1993	1994	1995
Dovoz z Brazílie	1223	962	1598	2392
Vývoz do Brazílie	272	441	720	956
Bilance (v miliónech CZK)	- 951	- 521	- 878	- 1433

(Pramen: Statistická ročenka ČR, ČSÚ, 1996)

4. Zemědělské problémy a dilemata

Zemědělství má dodnes velký význam pro jihoamerickou ekonomiku, protože dodává potraviny a průmyslové materiály pro domácí trh i na vývoz. Je úzce spjato s tanním průmyslovým sektorem ekonomiky.

Tab. 14.

Podíl zemědělství na HNP a zaměstnanosti v zemích Jižní Ameriky

Stát	Podíl zemědělství na HNP (v %)		Ekonomicky aktivní ob.pracující v zemědělství (v %)	
	v roce 1985	V roce 1991	v roce 1990	v roce 1996
Brazílie	10,7	11,0	23,3	17,9
Argentina	14,0	6,0	12,1	10,8
Kolumbie	21,7	21,0	26,6	23,5
Peru	15,2	13,2	35,6	32,4
Venezuela	7,3	5,0	12,0	10,8
Chile	9,6	8,7	18,8	16,9
Paraguay	26,9	24,0	38,9	34,0
Ekvádor	13,9	14,0	33,3	28,0
Bolívie	19,6	21,3	46,8	44,1
Uruguay	11,1	10,0	14,2	13,6
Guyana	23,4	40,6	21,8	19,5
Surinam	8,7	12,0	21,3	19,8

(Pramen: FAO Production Yearbook, 1996, Lexikon zemí 96, Fortuna Print, 1995)